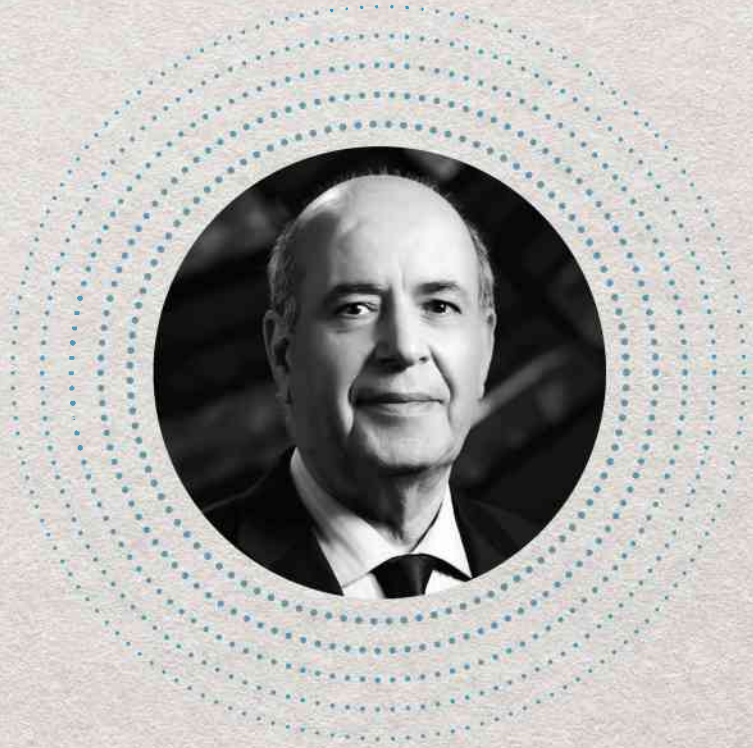

SABRİ ORMAN'I ANLAMAK Bir Mütefekkirin Düşünce Dünyasının İzinde

SABRİ ORMAN'I ANLAMAK

Bir Mütefekkirin Düşünce Dünyasının İzinde

Editörler:

Ahmet Faruk Aysan - Mehmet Babacan

İSTANBUL
TİCARET
ODASI 1882

Çağının sessiz ama kesintisiz şahitliğini yapan, tanıyanlarına Müslüman âlim tipolojisinin çağdaş tasviri olan bir mütefekirdi Sabri Orman. İslâm iktisâdî düşünce tarihi merkezinde eserler veren; iktisat düşüncesinin kadim kökenlerinden modern zamanların tartışmalarına ışık tutan özgün bir perspektifi olan bir âlimdi. İslâmî ilimlere, lûgat ve lisana hâkimiyeti nispetinde tevazu sahibi, İslâm'ın terbiyesiyle mücessem bir ahlak abidesiydi. 1948 yılında başlayan, 2020 yılı Haziran ayının on birinci gününde son bulan bir ömür boyunca Sabri Hoca'nın ilmî serüveniyle şahsî hayatı arasında tenakuza düşen bir duruma şahit olunmadı.

Arkasında bıraktığı eserlerinin geniş okuyucu kitlesine kavuşması ya da kendi ifadesiyle "şan olsun diye" ilmî birikimini her platformda sunmasına ihtiyacı da yoktu. Hoca gerek üniversitede gerekse de sosyal ve siyasî münasebetlerinde az konuşan daha çok dinleyen bir tavır takınırdı. Kuvvetle muhtemel bu tavrının bir sebebi mizacıydı; ancak diğer bir sebebi muhakkak derin ilmî müktesebatı ve bir usul sahibi oluşuydu. Sabri Orman'ın talebeleriyle ve meslektaşlarıyla olan ilmî müzakere, istişare ve müvazeası da takdire şayan bir özelliğiydi. Herhangi bir esere hazırlık faslından kaleme aldığı döneme; tamamladığı anda paylaşarak görüş talep etmesinden farklı yerlerde gündeme geldiğinde mütevazı biçimde bahsine kadar hocanın âlim sıfatını hak ettiği meslek ahlakı örnektir.

Elinizdeki kitap rahmetli hocamıza dair kalıcı bir eser olmasının yanı sıra hocanın ilmî mirasına dair de bir katkı olmayı amaçlamıştır. Beş ana kısımdan ibaret olan kitapta hocanın şahsiyetine dair makalelerin yer aldığı ilk kısmın ardından ikinci kısımda ilmî metodolojisini irdeleyen makaleleri; üçüncü kısımda İslâm iktisâdî düşünce tarihine yaptığı katkılarına dair; dördüncü kısımda ise eserlerinde yer verdiği konu ve kavramlar ekseninde kaleme alınmış makaleleri bulabileceksiniz. Nihayet, beşinci ve son kısımda hocamızla bundan on yıl kadar önce son derece samimi ve tabii bir ortamda yapılmış mülakat yer almaktadır.

Hoca, iktisâdî düşünce tarihine özgün sorularla yaklaşabilen, bu uğurda kendisine ciddi yatırımlar yapan gerçek manada özgün bir düşünce insanıydı, bir mütefekirdi. Umuyoruz ki Sabri Orman'ın kendine çizdiği bu yol bizlere ve bizden sonra gelen birçok araştırmacının da yolunu aydınlatacak, bu uzun yolda yalnız olmadığımızı hatırlatacak ve bir karınca misali istikamete giden yolda hocanın çalışmaları ilham vermeye devam edecektir.

SABRİ ORMAN'I ANLAMAK

Bir Mütefekkirin Düşünce Dünyasının İzinde

Editörler:

Mehmet Babacan - Ahmet Faruk Aysan

**İSTANBUL
TİCARET
ODASI**
— 1882 —

KÜLTÜR VE SANAT YAYINLARI

YAYIN NO: 2021 - 21

İSTANBUL, 2021

Copyright © İTO (İstanbul Ticaret Odası)

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, yazarın ve İTO'nun önceden yazılı izni olmaksızın mekanik olarak, fotokopi yoluyla veya herhangi bir şekilde çoğaltılamaz. Eserin bazı bölümleri veya paragrafları, sadece araştırma veya özel çalışmalar amacıyla yazarın adı ve İTO belirtilerek bilgisi dahilinde kullanılabilir.

ISBN: 978-605-137-850-3 (Basılı)
ISBN 978-605-137-851-0 (Elektronik)

İTO Çağrı Merkezi
444 0 486

İTO Yayın Kurulu
Dr. İsrafil Kuralay
Münir Üstün
Prof. Dr. Nihat Alayoğlu
Erhan Çardaklı
Şükrullah Dolu
A. Erdem Kiracı
Tolunay Dayı Yalçın

Odamız yayınlarına tam metin ve ücretsiz olarak internet sitemizden ulaşabilirsiniz.
www.ito.org.tr

Editörler

Mehmet Babacan - Ahmet Faruk Aysan

Yazarlar

Ahmet Tabakoğlu, Murat Çizakça, Nurullah Genç, Murat Yalçıntaş, Mehmet Babacan, Feridun Yılmaz, İsa Yılmaz, Hakan Kalkavan, Fatma Şensoy, Necdet Şensoy, Cafer Deniz, Abdurrahman Yazıcı, Faruk Bal, Yaşar Akgün, Muhammed Habib Dolgun, Ahmet Faruk Aysan, Bersun Turna, Murat Yaş, Harun Şencal, Gülizar Artuç, Hacı Ömer Akyıldız, Üzeyir Serdar Serdaroğlu, Abdurrahman Çetin, Selim Süleyman, Cem Korkut, Erhan Akkaş, Ömer Torlak

İç Düzen

Mustafa Enes Erdoğan

Kapak

Eyüp Eymen

Yayın Hazırlık

İnsan Yayınları

Baskı

Erkam Yayın ve San. Tic. A.Ş.
İkitleli Organize San. Böl. Mah. Atatürk Blv. Haseyad 1. Kısım No:63/1 3-C
Başakşehir / İstanbul
Sertifika No: 51796

İçindekiler

SUNUŞ	9
SABRÎ ORMAN'I ANLAMAK: BİR MÜTEFEKKİRİN DÜŞÜNCE DÜNYASININ İZİNDE Ahmet Faruk Aysan - Mehmet Babacan	11

BİRİNCİ KISIM

SABRÎ ORMAN'IN ARDINDAN ŞAHİTLİK

SABRÎ ORMAN İÇİN Ahmet Tabakoğlu	19
SABRÎ ORMAN'DAN ÖĞRENDİKLERİM Murat Çizakça	30
KALBİ YÜZÜNDE BİR ÂLİM: SABRÎ ORMAN Nurullah Genç - Murat Yalçıntaş	37
SABRÎ ORMAN HAKKINDA BİR MUKADDİME Mehmet Babacan	42

İKİNCİ KISIM

SABRÎ ORMAN'IN İLMÎ METODOLOJİSİ

İSLÂM İKTİSÂDINDA METODOLOJİK BİR ARAYIŞ: SABRÎ ORMAN'IN "TEVÂRÛS VE İNŞASI" Feridun Yılmaz	49
"OIKONOMIA"DAN İSLÂMÎ İKTİSÂDA İKTİSÂDÎ DÜŞÜNCEDE TARİHSEL SÜREKLİLİK: SABRÎ ORMAN YAKLAŞIMININ METODOLOJİK BİR MÜLAHAZASI İsa Yılmaz	62
"OIKONOMIA"DAN "İLM-İ TEDBİR-İ MENZİL"E SABRÎ ORMAN'DA KLASİK DÖNEM İKTİSAT DÜŞÜNCESİ VE İKTİSAT DİSİPLİNİYLE İLİŞKİSİ Hakan Kalkavan	79
GAZÂLÎ'NİN İKTİSÂDÎ GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA SABRÎ ORMAN İLE GHAZANFER VE İSLÂHÎ'NİN YAKLAŞIMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI Fatma Şensoy - Necdet Şensoy	87

ÜÇÜNCÜ KISIM

SABRİ ORMAN'IN İSLÂM İKTİSÂDÎ DÜŞÜNCE TARİHİNE KATKISI

İSLÂMÎ İKTİSATTA YENİ PARADİGMA ARAYIŞLARI: <i>İKTİSAT, TARİH VE TOPLUM</i> KİTABINI YENİDEN DÜŞÜNMEK Cafer Deniz	115
SABRİ ORMAN'IN İSLÂM İKTİSÂDÎ DÜŞÜNCE TARİHİNE KATKISI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME Abdurrahman Yazıcı	139
İSLÂM İKTİSÂDÎ ÇALIŞMALARINDA TARİHİN YERİ Faruk Bal.....	160

DÖRDÜNCÜ KISIM

SABRİ ORMAN'IN ESERLERİNDE KAVRAM ve KONULAR

BİRİNCİ BÖLÜM

İKTİSAT ve FİNANS ÜZERİNE

SABRİ ORMAN: FAİZSİZ SİSTEMLE EKONOMİK, SOSYAL VE POLİTİK DÖNÜŞÜM Yaşar Akgün	177
SABRİ ORMAN'IN İSLÂMÎ FİNANSA ONTOLOJİK KATKILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME Muhammed Habib Dolgun.....	190
SABRİ ORMAN'IN FAİZ YASAĞI VE BORÇ İLİŞKİLERİNE YAKLAŞIMI Ahmet Faruk Aysan - Bersun Turna.....	209
SABRİ ORMAN'A GÖRE ENFLASYONUN FİNANSAL PİYASALARA ETKİLERİ: ELEŞTİREL LİTERATÜR TARAMASI Murat Yaş	222
İSLÂM EKONOMİSİ AÇISINDAN KAZANMANIN AMACI: KESB KAVRAMI ÖZELİNDE BİR DEĞERLENDİRME Harun Şencal	236
“KAZANÇ VE GEÇİM ADABI” BAĞLAMINDA GAZÂLÎ'NİN İHSAN ANLAYIŞI VE İKTİSAT-AHLAK TARTIŞMALARI Gülizar Artuç.....	248
GAZÂLÎ VE ADAM SMITH'İN PARANIN GEREKLİLİĞİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME Ömer Akyıldız	255

FİNANSMAN TARİHİ BAĞLAMINDA OSMANLI ŞİRKETLEŞME BİRİKİMİNE DAİR GENEL TESPİTLER Ü. Serdar Serdaroğlu.....	272
---	-----

SABRİ ORMAN'IN TÜRKİYE'DE FAİZSİZ FİNANS ALTYAPISINA KATKILARI Abdurrahman Çetin.....	283
---	-----

İKİNCİ BÖLÜM

İKTİSADÎ KALKINMA, DEĞERLER VE AHLAK ÜZERİNE

AHLAK-İKTİSAT İLİŞKİSİNDE ZAMAN KAVRAMI: KARŞILIKLI YARDIMLAŞMA VE REKABET ZİHNİYETİ ÜZERİNE BİR DENEME Selim Süleyman.....	303
AHLAKÎ İLKELER İKTİSADÎ KALKINMAYA MÂNİ MİDİR? Cem Korkut.....	328
BÖLGESEL KALKINMA POLİTİKALARI VE TOPLUMSAL DEĞERLER SİSTEMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: SABRİ ORMAN'IN YAKLAŞIMI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME Erhan Akkaş.....	340

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKTİSAT, AHLAK ve SOSYAL ADALET ÜZERİNE

İSLÂM İKTİSAT DÜŞÜNCESİNDE ADALET VE AHLAK KAVRAMLARININ SABRİ ORMAN'IN ÇALIŞMALARINDAN İZLENMESİ Ömer Torlak.....	350
--	-----

BEŞİNCİ KISIM

SABRİ ORMAN İLE HASBİHAL

SABRİ ORMAN HOCAYLA BAŞBAŞA Mehmet Babacan	359
YAZARLAR	377

SUNUŞ

“Ayaklar kalbin gittiği yere gider” denir. Bu sözle kalbin insanın istikame-tini nasıl çizdiği, eylemlerini nasıl belirlediği anlatılmak istenir. Kalbi ile ey-lemlerini birleştiren insanlar, yol açan insanlar olur çünkü. Onların açtıkları ve aştıkları yollar, henüz yürünmemiş olanlardır. Kimsecikler yok iken on-lar vardır ve cesaretle, kararlılıkla öncü olmanın büyük sorumluluğunu üstle-nirler. Sorumluluğu büyük yapan ise doğru bir yol açıp açmayacaklardır. Ar-dından yürüyecekler ile toplumlarının geleceklere belki de buna bağlı olacaktır. Bunu başaranlar ise kalple eylemler arasındaki o kopmaz ve mutlak ge-rekli bağı kuranlar olabilecektir ancak. İster bir lider, ister bir siyasetçi, ister bir asker, ister bir ilim adamı, ister bir aile babası olsun... Bu kural değişmez.

Tanış olmayı bir talih saydığım Prof. Dr. Sabri Orman Beyefendi, kelime-nin tam anlamıyla böyle biriydi. İyi bir insan, iyi bir ilim adamı, iyi bir yol ar-kadaşı, iyi bir dost, iyi bir hoca, iyiden de öte “mükemmel” yol açıcı bir ön-cüydü. Kendi ifadesiyle mümtaz bir “düşünce tarihçisi” idi. Tarihimiz ve ge-leneğimizin köklerine dönerek, İslâmî iktisâdın gerçek ve münbit altyapısına kapı araladı. Egemen iktisat doktrinlerine prangalanmak yerine kendi değer-lerimizle örülen bir yapıyı, sözcüğün gerçek anlamıyla yeniden ve yeni şekil-de ortaya koydu. Modern zamanlara kadim zamanların kadim çözümleriyle bakmanın nasıl şifa verici ve çözüm sağlayıcı olduğunu, sadece bize değil tüm dünyadaki ilgililerine gösterdi. Yaptığı yayımlar bunun için çok değerliydi.

İslâm’ın temel ilkeleri ile ekonomik gerçekler arasında ilişkiyi yeni bir de-ğerlendirmeye tâbî tutarken tarihsel sürecin sağladığı avantajı kullandı. İk-tisâdın ahlak ile sıkı bağını tekrar gündeme taşıyıp asla ihmal edilmemesi

gerektiğinin altını çizdi. Onun Doğu kadar Batı'yı bilmesi Türkiye ve İslâm dünyası için bir avantajdı. Karl Popper'dan *Tarihselciliğin Sefaleti*'ni tercüme etmesinin yanı sıra Abdülaziz Duri'den *İslâm İktisat Tarihi*'ni çevirmesi de anlamlı ve değerliydi. Schumpeter'i de Serahsî'yi de bilip eserleri ve teorileriyle incelemesi onun zengin düşünce birikimi ve üretkenliğinin bir göstergesiydi.

2020 yılında kaybettiğimiz Sabri hocamızı, vefatının birinci yıl dönümünde onun "razı olacağı" şekilde anmanın yolunun İslâmî iktisâdı yeniden gündeme taşımak, İslâmî iktisâda onun yaptığı katkılara bir daha vurgu yaparak yeni isimlerin ve yeni perspektiflerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmak olacağını düşündük. Bu yüzden hocamızı, kitaba olan düşkünlüğüne yaraşır bir şekilde, adını taşıyan bir çalışmayla anmak istedik.

Sonuç itibarıyla onun 1980'li yıllarda başlattığı İslâmî iktisat yürüyüşü 40 yıldır güçlenerek devam ederken ardından gelenlerin çokluğu ve açtığı patikanın geniş bir yola dönüşmesi en büyük mutluluk kaynağımız... O yüzden Sabri hocamız yol açanların yaptığını yapıp ikinci aşamaya geçerek bu yürüyüş yolunun işaret levhaları olarak kabul edeceğimiz kavramsallaştırma sürecini başlattı. Açtığı yolu yenilere bıraktı, mütecessis ruhu hep yeni bir arayış ve oluşum peşinde oldu.

Onun doktora tezini, kitaplaştıktan sonra okuyan biri olarak hep şunu düşünürüm: Sabri hocanın üzerinde ve bilinçli bir tercihle okuduğu iktisat bilimindeki ilerleyişinde, ekonomi görüşlerinin tekamülünde İmam Gazâlî'nin bereketi ve gölgesi hep varolagelmıştır sanki.

Bu öncü insanı, üniversitemizin inşâcı ruhlu rektörünü rahmetle anıyorum.

İstanbul Ticaret Odası Başkanı

SABRİ ORMAN'IN TÜRKİYE'DE FAİZSİZ FİNANS ALTYAPISINA KATKILARI

Abdurrahman Çetin

GİRİŞ

Modern iktisat yaklaşımında toplumdaki bütün bireyler ekonomik adam (*homo economicus*) ilkesiyle hareket ettiğinde toplumun tüm bireyelerinin menfaatinin sağlanacağı varsayılmaktadır. Konvansiyonel finans birimleri bu yaklaşımdan hareketle sürekli olarak reel ekonomik koşullardan uzak kâr hedeflemesi yapması, birçok piyasada yüksek kaldıraç oranlarıyla çalışması, spekülatif türev işlemlerin ve manipülasyonun artması, finansal kırılganlıkların yükselmesine yol açmaktadır. Yeryüzünü imar etme vazifesi bulunan insanoğlu mülkün gerçek sahibinin Allah olduğunun ve kendisinin bir emanetçi konumunda olduğunun farkındadır. Bu sebeple, faizsiz finans anlayışında ferdî tatminden ziyâde tüm toplumun menfaatinin sağlanması daha önemli bir yaklaşımdır.⁵

İslâm medeniyeti Roma'nın altın dinarını ve Sâsânî'nin gümüş dirhemi ni beraber kullanarak bimetalist (ikili) para sisteminden istifade etmiştir. Günümüz Müslümanları iktisat bilminde geçmişin tüm mirasını reddetmekten se bütünsel kabul, bütünsel ret veya uygun hâle dönüştürme yolundan birini tercih edebilir. Bunu yaparken İslâm dünyasının mevcut kurum ve bilgi müktesebatı ile birlikte Batı'nın kurum, olgu ve bilgi setleriyle birlikte titizlikle incelemeleri gerekmektedir.⁶

İslâmî ilimler tefsir, hadis, kelam, usûl, fıkıh ve ahlak alanları gibi pek çok konuları ihtiva ederken diğer ilimler ise iktisat ve finansla başlayıp işletmecilik, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, felsefe gibi iktisâdî tarih alanlarına doğru uzanan bir yelpazeyi kapsamaktadır. Dolayısıyla İslâmî iktisat alanı çok geniş

5. Çetin, 2017, s. 224.

6. Orman, 2014, s. 54.

bir alt alanlar yelpazesinden oluşmaktadır ve her alt uzmanlık dalı da farklı donanımlar gerektirmektedir. İslâmî iktisat alanı, multidisipliner bir çalışma alanıdır ve o sahada verimli çalışmalar yapabilmek için hem İslâmî ilimler ve hem de iktisat alanında da asgari bir donanıma sahip olmak gerekmektedir. İslâm iktisâdı alanında çalışma yapmak isteyenlerin her iki alanda da yeterli bilgi donanımına sahip olmaması ya fikrî veyahut aşırı fikrî cesaret problemini ortaya çıkacaktır.⁷

İslâm dininde ferdî mülkiyet, dinin çizdiği sınırlar dâhilinde ve helâl yollarla kazanılan mülkiyet esasına dayanır. Batıl yollara tevessül etmeden mal edinmek veya İslâmî esaslara göre finansman sağlamak meşrû bir yöntemdir. Meşrû yolla mal edinmek ticaret, miras, kâr-zarar ortaklığı, vasiyet, hibe, ganimet, infâk, zekât ve sadaka gibi yöntemlerle gerçekleşmektedir.⁸ İslâm dini batıl yollarla mal edinilmesini kesin olarak yasaklamıştır.⁹ Batıl yolla mal edinmek, bir malın veya hizmetin sahibinin rızası dışında alınması, kumar, faiz, rüşvet, işgal, soygunculuk, yağma, hırsızlık, ölçü ve tartıda hile, gasp, yetim malı yemek, şans oyunları ve tefecilik gibi durumlarda ortaya çıkar.¹⁰

İslâm dini servet birikimine karşı olmamakla birlikte servetin zenginler arasında dolaşan bir mal olmasını da yasaklamaktadır.¹¹ İnsanların edindikleri mal ve servetlerde toplumun bütün kesimlerinin hakkı bulunduğundan sermayenin belli bir grubun elinde bulunmasına izin verilmemektedir. Ayrıca İslâm dini helâl olsa bile, israfa meyledilmemesini¹² ve cimrilik yapılmamasını, bunların arasında orta bir yolun tutulması gerektiği tavsiye etmektedir.¹³ Bu sebeple mülkiyet ve servet dağılımındaki eşitsizliği gidermek, toplumsal barışı sağlamak ve sosyal sorumlulukları yerine getirmek için Müslüman toplumlar zekât, sadaka, karz-ı hasen, vakıf, kervansaray ve aşevleri gibi müesseseler kurmuşlardır.

İslâmiyet'in ilk döneminde Bizans ve Sâsânî İmparatorlukları fethedilince pek çok ganimet ve hazine malı Müslümanlara geçmiştir. Elde edilen gelir sayesinde toplumun genel refah seviyesi yükselirken adil ve dengeli bir gelir dağılımı sağlanmıştır. Hayır işlemek ve sosyal huzurun sağlanmasına katkıda bulunmak

7. Orman, 2019.

8. Kutup, 2015, ss. 51-53.

9. Nisa, 4/29.

10. Mevdudi, 1996.

11. Haşr, 59/7.

12. İsrâ, 17/27.

13. İsrâ, 17/29.

amacıyla pek çok han, hamam, kervansaray, aşevleri, çarşı, cami, yol, çeşme, kuyu, sulama kanalı ve vakıf gibi müesseseler kurulmuştur.¹⁴

Abbaâsiler ve Osmanlılar dönemlerinde büyük sarraflar “cehbez” adıyla çek, poliçe, senet ve bono işlemlerine aracılık yapıyordu. Endülüs Devleti'nin kurulması İslâmî finans araçlarının Avrupa'ya taşınmasında ve modern finans alt yapı sisteminin kurulmasında önemli rol oynamıştır.¹⁵ Günümüz anlamındaki bankacılık hizmeti bulunmasa bile büyük sermayedarların fon toplama, kredi kullanma, para havaleleri, kefalet verme, kıymetli evrak alım satımı ve kambiyo işlemleri gibi çeşitli muamelelere aracılık ettiği ifade edilmektedir.¹⁶

Günümüzde Batı ülkelerinde görülen pek çok organizasyon ve ürünün İslâmî medeniyetinden etkilendiği bir gerçektir. Oxford Üniversitesi, İslâmî vakıf örneğine göre şekillendirilerek emanet akdiyle (*trust*) kurulmuştur. Schumpeter ve Galbraith gibi bazı Batılı yazarlar iktisat tarihi çalışmalarında İbn Haldûn gibi yazarlara atıfta bulunarak İslâm iktisat kültürüne yer vermişlerdir.¹⁷

Bu bölümün amacı, Sabri Orman'ın İslâm iktisâdı ve faizsiz finans alt yapısına yaptığı katkılarını ortaya konulmasıdır. Orman hakkında yazılan makale, kitap bölümü vb. çalışmaların çoğunluğu İslâm iktisâdı perspektifi ile hazırlanmıştır. Yazarın faizsiz finans konusunda gerek dünyada ve gerekse Türkiye'de oldukça önemli görüşleri ve çalışmaları da bulunmaktadır.

Bu kitap bölümü beş kısımdan oluşmaktadır. Çalışmanın girişinden sonra ikinci bölümünde, İslâm iktisâdı perspektifinde faizsiz finansın kavramsal çerçevesi, üçüncü bölümünde Prof. Dr. Sabri Orman'ın faizsiz finans katkılarını, faizsiz finansın geliştirilmesi konusundaki görüşleri, faizsiz finans kanun taslağı konusundaki görüşleri, İstanbul Finans Merkezi Projesi, akademik çalışmaların zenginleştirilmesi ve dördüncü bölümde de sonuç kısımlarına yer verilmiştir.

İSLÂM İKTİSÂDİ PERSPEKTİFİNDE FAİZSİZ FİNANSIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

İktisat, sonsuz istek ve arzuların sınırlı kaynaklarla karşılanması şeklinde tanımlanmaktadır. Kaynakların kıt ve arzuların sonsuz olması insan fitratının bozulmasına ve azgınlaşarak bencil olmasına yol açmaktadır. İslâm iktisâdının

14. Kallek, 1996.

15. Ağkan, 2018.

16. Kallek, 1996.

17. el-Omer, 2017.

temel amacı ise vahyin ve aklın önderliğinde tutarlı olacak şekilde kaynakların adil, dengeli ve ihtiyaçlara uygun şekilde dağıtılmasıdır. İnsanların edindikleri mal ve servetlerde kendilerinin, ailelerinin ve ihtiyaç sahiplerinin de hakkı olduğunun bilincinde olmaları, israftan kaçınarak tüketim kalıplarını oluşturmaları ve infâk etmeleri beklenmektedir.

İslâm dinine göre “Veren el, alan elden üstündür.” düstûru çerçevesinde mal sahibi olmak ve Allah rızası için infâk etmek teşvik edilmektedir. İmam Gazâlî’ye göre ticaret; geçimini sağlamak, gelir elde etmek veya servet biriktirmek amacıyla yapılır. Gazâlî, faizin yasaklanmasının hikmetini; üretim ve istihdamın olumsuz etkilenmesi, işlemlerin reel ekonomiye dayanmaması ve sermaye sahiplerinin risk almadan servetlerini arttırmaları nedeniyle toplumsal yapının zarar görmesi şeklinde açıklamaktadır.¹⁸

Kapitalist iktisat biliminin temeli Yunan felsefesi, Roma hukuku, İbrani-Hristiyan düşüncesi ve merkantilizme dayanmaktadır. İslâm iktisâdî ise Kur’ân, hadis, fıkıh, usûl, kelam, felsefe, tasavvuf, tarih, emvâl, ticaret ve *Ah-kâmu’s-sultâniyye* gibi kaynaklara dayanmaktadır.¹⁹ İslâm medeniyetinin öz itibarıyla yaptığı değişiklikler dışında İslâm dinine aykırı olmayan önceki uygulamalar devam ettirilerek tarihî birikimin büyük bir kısmından istifade edilmiştir.²⁰ İslâm dini başka medeniyetlerde bulunmayan güzel uygulamalar getirmekle birlikte örf, âdet, gelenek ve göreneklerin bir kısmını tamamen iptal ederken bir kısmını dönüştürmüş ve bir kısmını ise benimseyerek zengin bir medeniyet inşâ etmiştir.²¹

İktisâdî düşünce tarihinin İslâmî kaynakları, genel ve özel kaynaklar şeklinde bir tasnife tâbi tutulabilir. Genel kaynaklar Kur’ân-ı Kerim, sünnet-i seniyye, tefsir, fıkıh usûlü ve kelamden oluşmaktadır. Kur’ân-ı Kerim’de ribâ yasağı, zekât ve sadakaların ödenmesi, mülkiyet, miras, tüketim kalıpları ve harcama gibi pek çok iktisâdî mesele düzenlenmiştir. Özel kaynaklar altında *siyasetnâmeler*, *ahkâmü’s-sultâniyye ve siyasetü’s-şer’iyye*, *kitâbü-l-embâl*, *kitâbü’l-harac*, *kesb literatürü*, *el-nukud ve hisbe literatürü* gibi ticarete dair geniş bir yelpaze yer almaktadır.²² Müslüman toplumların iktisâdî yapıları hakkında klasik dönemde yazılmış pek çok eser yeterince günümüz literatürüne

18. Ayub, 2007.

19. Tabakoğlu, 2010.

20. Orman, 2001, s. 28.

21. Torlak, 2020.

22. Orman, 1999, ss. 9-48.

taşınmadığından Müslüman iktisatçılar Batılı iktisat teorilerini tekrar etmekten öteye gidememektedirler.²³

İslâm iktisat düşüncesinde, ticârî işlemlerde sözleşmelerin yazılı olması, şahitlerin bulundurulması, adaletin gözetilmesi, alış verişte riayet edilmesi gereken esaslar gibi pek çok faktör Kur'ân ve sünnet ile açıklanmıştır.²⁴ Kur'ân'da ve sünnette; üretim, üretimin unsurları, bu unsurlar arasındaki ilişki ve denge ile tüketim, paylaşım, istihdam, tabiat-insan ilişkisi, insanın varoluş gayesi, servet, ihtiyaç gibi konu ve kavramlar yer almaktadır. Kur'ân ve sünnetin belirlediği ekonomi ilkeleri ilk kez Medine'de uygulanmıştır. Bu ilkeler zamanla kurumsal kimlik kazanarak İslâm iktisat doktrininin ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır.

İslâm'ın ekonomik alanla ilgili temel amacı; sağlıklı, dinamik ve büyüme-yönelimli bir ekonomik modelin tesis edilmesidir. Bu modelin, dinin sınırları içerisinde kalması ve hemen her alanda iktisâdî adaletin tesisini ve hakkın sahibine teslimini sağlayacak bir sistemin kurulmasını garanti etmesi gerekir. Başka bir ifadeyle İslâmiyet; kendi ilkeleri çerçevesinde hak ve hukukun korunduğu, ekonomik adaletin sağlandığı zengin, müreffeh bir toplum hedeflemektedir.²⁵

İslâm dininin, tam rekabet piyasasına verdiği önemi daha yakından anlamak için Hz. Peygamber (s.a.v.) dönemindeki bazı uygulamalara bakılmalıdır. Hz. Peygamber (s.a.v.) serbest mübadele sürecine ve fiyat mekanizmasına önem verdiği için; satıcı köylülerin ürünlerini daha pazar yerine ulaştırmadan bazı tüccarlar tarafından yolda iken satın alınmasını kesin bir ifadeyle yasaklamıştır. Bu durumun en önemli sebebi, hem üreticilerin ve hem de tüketicilerin hakkını korumayı ve çok sayıda alıcı ile çok sayıda satıcıdan oluşan rekabetçi bir piyasa modeli oluşturmaktır. Bu sayede, hem üretici hem de tüketici refahını ortadan kaldıran ve daha az emekle spekülatif kâr elde eden tekeli araçların ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.²⁶

*"Muhakkak ki Allah, adaleti, ihsanı, akrabaya yardım etmeyi emreder, çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."*²⁷ Ticârî muamelelerde ihsan; kâr oranını düşürmek, satıcı ile çok sıkı pazarlık yapmamak, karşı tarafın özel durumundan yararlanmamak, müşteri muhtaç durumdaysa borç vermek, vadeyi uzatmak veya sadaka olarak vermek,

23. Karakoç, 2015.

24. Çetin, 2017.

25. Arıcan ve diğerleri, 2019.

26. Arıcan ve diğerleri, 2019.

27. Nahl, 16/90.

müşterinin malı iade etmek istemesi durumunda malı geri almak şeklinde sıralanmaktadır.²⁸

SABRİ ORMAN'IN FAİZSİZ FİNANSA KATKISI

Günümüzde İslâmî bankacılık, sigortacılık ve sermaye piyasaları gibi alanlarda uygulanan mudârabâ, muşâraka, icâre, murâbaha, tekâful, kefâlet, vekâlet, vb. ürünlerin İslâmiyet'in ilk dönemlerinde de uygulandığı bilinmektedir. Hz. Peygamber Efendimiz'in Hz. Hatice'nin kervanları ile ticaret yapması mudârabânın ilk örneği olarak kabul edilmektedir. Benzer uygulama Hz. Ömer'in halifelîği döneminde de görülmektedir. Basra valisi Medine'deki beytü'l-mâle götürülmek üzere, Hz. Ömer'in çocuklarına bir miktar para vermiş, onlar da Irak'tan ticârî mal alarak Medine'de satmışlardır. Bu ticarettten elde edilen kârın yarısının beytü'l-mâle aktarılması mudârabâ işlemlerine örnek olarak gösterilmektedir. Günümüz bankalarının benzer işlevlerini yerine getiren beytü'l-mâl, vakıflar, cehbezler, sarraflar, dostluk ve yardımlaşma kurumları kurulmuştur.²⁹

Yukarıda verdiğimiz örnekler mudârabâ esaslı olsa bile bu işlemlerin meslek hâline getirilerek yapıldığına ilişkin elimizde yeterli kanıt bulunmamaktadır. İslâm iktisâdının kökeni Medine pazarlarına dayandırılmasına karşın, modern anlamdaki İslâmî bankacılık ve İslâmî finans işlemlerinin anonim şirketler ve profesyoneller vasıtasıyla yönetilmesi 1960'lı yıllara kadar götürülebilmektedir. İslâmî bankacılık alanındaki ilk denemeler Ahmet en-Neccâr tarafından Mısır'da uygulanmasıyla başlamıştır. Siyasî baskılar sonucunda banka kapanmış ve sonraki denemeler ise 1975 yılında İslâm Kalkınma Bankası ve Dubai İslâm Bankasının kurulmasıyla başlamıştır. Türkiye'de Özel Finans Kurumları adıyla faaliyetlerini yürüten katılım bankaları ise 1980'li yılların ortalarında faaliyetlerine başlamışlardır. Söz konusu kuruluşların mevduat bankaları gibi bankacılık mevzuatına tâbi olmaları, tek düzen hesap planına geçmeleri ve katılım bankaları adını almaları ise 2006 yılında olmuştur.

Banka kelimesinin dilimize yabancı dilden geçmesi ve genel anlamda mevduat kabulü ve kredi gibi faaliyetlerin büyük oranda faizli çağrışımlar oluşturması nedeniyle Prof. Dr. Sabahattin Zaim gibi bazı akademisyenler "İslâmî banka" terimini eleştirmektedirler.³⁰ Ülkemizde İslâmî banka terimi yerine katılım

28. Gazâlî, 2012, cilt. 2, ss. 97-102.

29. Bayındır, 2015, s. 34.

30. Turan ve Demirci, 2019.

bankaları ve İslâmî finans terimi yerine ise katılım finans terimlerinin tercih edildiği görülmektedir. Katılım finans sisteminin içerisinde katılım bankacılığı, faizsiz finansa uygun faaliyet gösteren sermaye piyasası kuruluşları, bireysel emeklilik, yatırım fonları ve katılım sigortacılığı gibi pek çok alan bulunmaktadır. Bu sebeple, katılım finans terimi katılım bankacılığını da kapsayan daha geniş bir anlam ifade etmektedir.

Günümüz iktisâdî sorunlarına çözüm bulabilmek adına her şeyin başına “İslâm” kelimesinin konulmasının kolaycılığa kaçış olduğunu ve burada faaliyet gösteren işletmelerin başarısız olması durumunda bu başarısızlığın İslâm’a mal edilme riski bulunduğundan İslâmî finans, İslâmî bankacılık, İslâmî sigorta ve İslâm iktisâdî gibi terimlerin uygun olmayacağı ifade edilmektedir.¹

“İslâmî” kelimesini mükemmel olan İslâm dini ve İslâm medeniyeti ile irtibatlı, herkes tarafından yapılan zihinsel üretimi kapsayacak şekilde geniş bir manada kullanmanın hiçbir mahzuru olmayacağı ifade edilmektedir. İslâmî olan ve İslâmî olmayan arasında kesin çizgiler çizmenin zorluğunun yanı sıra kelimenin dışlayıcı niteliğinden ziyâde kuşatıcı niteliğinin ve İslâm medeniyetinin örnekliliğinin ön plana çıkarılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.²

Orman ile beraber çeşitli platformlarda gerek resmî ve gerekse gayriresmî toplantılarda onun faizsiz finans konusundaki değerli görüşlerini öğrenme fırsatımız oldu. Orman’ın İslâmî ürünlerin geliştirilmesi, İstanbul finans merkezi projesi, faizsiz finans ekosisteminin tasarımı ve faizsiz finans mevzuatının geliştirilmesi konularında önemli fikirleri olduğunu gördük. Söz konusu fikirlerle ilişkin detaylı açıklamalara ileride yer verilecektir.

Sabri Orman’ın Faizsiz Finansın Geliştirilmesi Konusundaki Görüşleri

İslâm iktisâdının, Hz. Peygamber (s.a.v.) ve hulefâ-yi râşidîn döneminden başladığını ileri süren pek çok çalışma ve akademisyen bulunmaktadır. Ticaretle uğraşan ve İslâmî hassasiyeti bulunan insanların nakit, teminat mektubu, akreditif, garanti ve kontrgaranti gibi ihtiyaçlarını giderebilmeleri amacıyla İslâmî finans ilkelerini gözeterek müesseseler kurma ihtiyacı hasıl olmuştur. Ahmet en-Neccâr’ın 1963’te Mısırda kurduğu İslâmî bankanın kapanmasından sonra günümüz uygulamaları çerçevesinde örgütlenen modern bankalara ilişkin ikinci deneme 1970’lerin ortasında başlamıştır. Bu dönemde kurulan

1. Haziroğlu, 2019.

2. Orman, 1999.

İslâmî bankaların (Islamic banking) ve İslâmî sigorta (tekâfül) şirketlerinin mükemmel derecede başarılı olduğu ileri sürülemeyecek olsa bile önemli bir açığı kapattıkları bir gerçektir.

Orman, iktisat kelimesinin başına İslâmî kelimesinin eklenmesi üretim faktörleri, marjinal fayda, arz-talep dengesi gibi iktisâdın evrensel ilkelerini değiştirmez. "İslâm iktisâdı" kavramının bir yönüyle kolaycılık ve hatalı değerlendirmelere yol açabileceğini ve bu sebeple "İslâmî İktisat" teriminin daha doğru olacağını vurgulamaktadır. "İslâmî İktisat" teriminden İslâm'ın temel ilkeleri çerçevesinde insanın hayatını devam ettirmesi, üretim-tüketim, alış-veriş ve değişim ilişkilerini düzenleyen esasların iktisâdın evrensel teori, ilke ve uygulamalarıyla uyumlu olması şeklinde yorumlamaktadır.³

Diğer taraftan, kolaycılığa kaçarak kapitalist ekonomik uygulamaların İslâmî İktisat görüntüsüne dönüştürülmeye yönelik çabalardan da kaçınılmalıdır. Örneğin faizsiz finans ürünleri olan sukûk veya katılım fonlarına dağıtılacak kâr paylarının aynı vadeler için aynı oranların ve tutarların ödenmesi faizsiz finans kuruluşlarının algısının bozulmasına yol açmaktadır.

İslâmî kelimesi yerine "katılım" teriminin kullanılmasının daha uygun olacağını ifade eden görüşlere rağmen, katılım bankalarının topladığı fonların değerlendirilmesi bakımından müşteriler ile kâr-zarar esasına göre çalıştığı ancak aktif taraftan müşterilere kullandırmış oldukları kredilerin %90'dan fazlasının murâbahaya dayanması bu görüşü zayıflatmaktadır. Terimlerin başına İslâmî kelimesinin kullanılmasının bazı olumlu ve olumsuz yanlarının bulunmasına rağmen İslâmî iktisat ve İslâmî finans literatürünün İslâmî kaynaklardan beslenmesi, çalışanların İslâmî hassasiyetinin bulunması, faaliyetlerinde danışma kurulunun görüşlerinin alınması ve İslâm dinine aykırı işlemlere tevessül etmemeleri gerektiğinden bu terimlerin kullanılmasının büyük bir sorun oluşturmayacağı düşünülmektedir.

Faizsiz Finans Kanun Taslağı Çalışmaları

Özel finans kurumları, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile birlikte artık katılım bankası şeklinde organizasyonlarını devam ettirmektedirler. Her ne kadar bankacılık kanununda mevduat bankaları, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları ayrı ayrı tanımlansa da tek bir kanuna tâbi olmanın toplum nezdinde olumsuz algıya yol açtığı bilinmektedir. Ortaklık esasına dayalı finansman yöntemleri ile çalışması gereken katılım bankalarının da klasik

3. Orman, 2014.

bankalar gibi kredi işlemlerine aracılık etmesi ve işlemlerinin büyük bir kısmının murâbaha olması, her iki banka türünün benzer işlemler yaptığı yanlışlığına yol açmaktadır.⁴

İslâmî finansal kuruluşlar, finansal aracılık hizmetlerine, sosyal kalkınmaya ve ekonomik büyümeye yardımcı olan kurumlardır. Söz konusu kuruluşların var oluş felsefesi konvansiyonel kuruluşlara göre farklılaşmaktadır. Katılım finans sistemi, katılım fonu sahiplerine alternatif finans imkânları sunması, ekonomik ve finansal istikrara olumlu katkıda bulunması, istihdamın artırılması ve faiz hassasiyeti bulunan insanların tasarruflarının ekonomiye kazandırılması konularında önemli rol oynamaktadır.

İslâm dini doğrudan krediyi yasaklamak yerine onun orantısız bir şekilde gelişmesine yol açan ribâyı yasaklamaktadır. Dinimiz kredi ve karzı yasaklasaydı istenmeyen sonuçların ortaya çıkması ve karz-ı hasen gibi iyi uygulamaların da engellenmesi söz konusu olacaktı. Öte yandan, borca ve krediyeye dayalı olmayan bir ekonomi alternatifinin tartışılmasının yerinde olacağı; ancak hukukî altyapısı ve denetim mekanizması iyi kurulmamış ve şeffaf olmayan ortaklık sisteminin de tehlikeli olduğunu ve suiistimallere yol açabileceğini ifade etmektedir.⁵

Faizsiz finans alanında faaliyet gösteren bankaların farklı terminolojiye sahip olması nedeniyle AAOIFI gibi uluslararası uygulamalara bakıldığında doğrudan kredi ifadesi yerine "yatırım" terimi tercih edilmektedir. Diğer taraftan, Türk Bankacılık sektöründe katılım bankalarının mevduat bankalarından ayrı tek düzen hesap planı (THP) bulunmaktadır. Katılım bankalarının THP'sinde faiz geliri yerine "kâr payı geliri" ve faiz gideri yerine "kâr payı gideri" terimleri kullanılmaktadır. Bu sebeple katılım bankalarının işlerliğini artırabilmek için muhasebe sistemlerinin tamamen ayrıştırılması gerekmektedir.⁶

Diğer taraftan, katılım ve mevduat bankalarının topladıkları mevduat ve katılım fonlarının TMSF bünyesinde ayrı havuzlarda değerlendirilmemesi algının bozulmasına yol açmaktadır. Bu sebeple, her iki banka türü için mevduat sigortacılığının farklılaştırılmasının ve katılım bankalarından toplanan katılım fonlarının faizsiz finansal araçlarda değerlendirilmesinin faizsiz bankacılık ilke ve teamülleri ile uyumlu hâle getirileceği belirtilmektedir.⁷

Cumhurbaşkanlığı Strateji Daire Başkanlığının daveti üzerine 18 Şubat 2016 tarihinde Külliye'de yapılan çalıştayda TCMB'yi temsilen katılan Sabri

4. Orman, 2019.

5. Orman, 2019.

6. Çetin, 2020.

7. Çetin ve Kartal, 2019.

Orman ve Çetin tebliğler sunmuştur. BDDK'yı temsilen yaptığımız sunumda söz konusu kurum nezdinde faizsiz finansı geliştirmek üzere müstakil bir dairenin kurulduğunu ve ekosistem tasarımı konusunda mevzuat taslağı çalışmalarını paylaştığımızda Orman, bu girişimin sevindirici olduğunu ve mevzuat taslağının yasalaşmasının fevkalade mühim bir başlangıç olacağını ifade ettiler. Ayrıca bu çalışmalardan maksimum fayda sağlayabilmek adına Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Sermaye Piyasası Kurulu ve Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu gibi kamu kurumları nezdine benzer birimlerin kurularak iş birliğinin geliştirilmesinin önemli olacağını vurgulamıştır.

Kurulacak "Faizsiz Finans Ekosistemi"nde, katılım bankacılığı faaliyetlerinin yanı sıra sermaye piyasası araçlarının ve sigorta ürünlerinin de bu tasarım içerisinde yer alması gerekmektedir. Murâbaha işlemlerinde teminat, ipotek ve takip işlemlerinin daha kolay olması katılım bankaları işlemlerinin büyük bir kısmının bu ürüne odaklanmasına yol açmaktadır. Katılım bankalarının konvansiyonel bankacılıkla rekabet edebilmesinin ve finansal piyasalardan istenilen oranda pazar payı elde edilebilmesinin yolunun risk sermayesi, proje finansmanı, müşâra ve mudâraba gibi ortaklık finansmanının artırılması ile mümkün olacağı ifade edilmektedir. Orman, katılım bankaları bilançosunun pasifinde yer alan katılım fonlarında ortalama vade yaklaşık olarak bir ay iken aktif tarafta yer alan kredilerin ortalama vadesi 60-70 aydır. Vade uyumsuzluğunun yanı sıra likidite yönetimi ve mevzuat kısıtlamaları da katılım bankalarını sınırlandırmaktadır. Mevcut yapı ve şartlarda katılım bankalarının müşâra ve mudâraba gibi ortaklığa dayalı finansman yöntemlerine yönelmeleri oldukça zordur. Bu kuruluşların, katılım finansmanı yapabilmeleri için köklü yeni düzenlemelere âdeta sistem değişikliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

İstanbul Finans Merkezi Projesi

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) Öncelikli Dönüşüm Programı 10. Kalkınma Planı'nda yer almıştır. Bu kapsamda yedi numaralı "Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi" bileşeni için "bileşen sorumlusu" olarak BDDK belirlenirken, bu bileşenler kapsamında mezkûr kuruma ilaveten, SPK, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Borsa İstanbul ve YÖK gibi kamu kurum ve kuruluşlarına toplam 31 eylem sorumluluğu verilmiştir.

Boğaziçi Üniversitesi ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından 4-5 Nisan 2016 tarihinde düzenlenen "The Future of Islamic Banking and Economics in Search of New Normal" adlı programda oturum başkanlığını

Orman yürütmüştür. Orman'ın yaptığı konuşmada, *The Global Financial Centres Index* sıralamasına göre İstanbul'un maalesef 57. sırada yer aldığı belirtilmiştir.⁸ Türkiye'nin hedefine emin adımlarla ulaşabilmesi, faizsiz finans alanında sağlıklı ve düzgün işleyen bir ekosistemin tasarımıyla mümkündür. İstanbul Finans Merkezi projesinin bu anlamda bir başlangıç olacağını, burada kurulacak merkezin gerek alt yapısı ve gerekse üst yapısının tasarım ve mimarisinin geçmiş medeniyetimizin perspektifini yansıtmaması; bir anlamda Selçuklu ve Osmanlı mimarisine uygun yapıların tesis edilmesi ve buranın âdetta bir cazibe merkezi hâline getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, sağlıklı faizsiz finans ekosisteminin tasarımı için bütün kamu kurumları nezdinde bu alanda çalışacak daire başkanlıklarının kurulmasının ve nitelikli insan kaynağının oluşturulmasının uygun olacağı ifade edilmiştir.

Ağustos 2015 döneminde katılım finansın geliştirilmesi için BDDK bünyesinde bir daire başkanlığı tesis edilmiştir. Diğer taraftan 2021 yılının Şubat ayında 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 527/Ç maddesinin birinci fıkrasının b bendi uyarınca "Katılım Finans Daire Başkanlığı" kurulmuştur. Buna göre Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar doğrultusunda, katılım finans alanında stratejiler geliştirmek, bu stratejiler kapsamında alınan kararların ilgili kamu kurum ve kuruluşları nezdinde uygulanmasını takip etmek ve sonuçlarını Cumhurbaşkanlığına raporlamak. Katılım finansın geliştirilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini arttırmak ve bu alanda koordinasyonu sağlamak görevi verilmiştir. Aynı dönemde TCMB bünyesinde "Katılım Bankacılığı Müdürlüğü" de oluşturulmuştur. Böylece "TCMB ve katılım bankaları ile ilişkilerde ve yapılmakta olan çalışmalarda etkinliğin artırılması, sektörün gelişimine ve finansal istikrara katkıda bulunması, İslâmî finans alanında çalışan üyesi ya da hissedarı olunan (TCMB tarafından) uluslararası kuruluşlarla ilişkilerin daha etkin takip edilmesi ve elde edilen bilgilerin yurt içinde ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılması" amaçlanmıştır.

Diğer taraftan Cumhurbaşkanlığı Kararnâmesi'nin 527/Ç maddesinin birinci fıkrasının b bendi uyarınca Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisine bağlı olarak "Katılım Finans Daire Başkanlığı" tesis edilmiştir. Söz konusu Başkanlığa, *"Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen politikalar doğrultusunda, katılım finans alanında stratejiler geliştirmek, bu stratejiler kapsamında alınan kararların ilgili kamu kurum ve kuruluşları nezdinde uygulanmasını takip etmek ve sonuçlarını Cumhurbaşkanlığı'na raporlamak, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, üniversiteler ve sivil*

8. Karagöl ve diğerleri, 2017.

toplum kuruluşları arasında iş birliğini arttırmak ve bu alanda koordinasyonu sağlamak” görevi verilmiştir.

BDDK'nın ardından gerek TCMB'de Katılım Bankacılığı Müdürlüğü'nün ve gerekse Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi bünyesinde müstakil daire başkanlığının kurulması ile birlikte diğer kamu kurumlarında da müstakil birimlerin kurulması konusundaki Sabri Orman'ın görüşünün 5-6 yıl sonra gerçekleşmesi hocamızın bu konudaki ileri görüşlülüğüne işaret etmektedir.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından yayımlanan, Türkiye Katılım Bankacılığı Strateji Belgesi'nde, katılım bankacılığının 2023 yılında %15'lik paya çıkarılması planlanmaktadır. Bu hedefe ulaşabilmek için merkezî danışma kurulunun ve katılım bankaları nezdindeki denetim kurullarının kurulmasının dönüm noktası olacağını ve bu kuruluşların görüş verme, danışmanlık yapma ve denetleme fonksiyonlarına haiz olması gerektiğini de ifade etmiştir. Bu sebeple mevzuat, standartlar ve danışma kurulunun olmadığı bir faizsiz finans ekosisteminde hedeflenen amaca ulaşılamayacağını belirtmiştir.

Küresel boyutta güçlü rakiplerin bulunması nedeniyle İstanbul'un İslâmî finans merkezi olma potansiyeli, konvansiyonel finans merkezi olma potansiyelinden daha yüksektir. Küresel İslâmî finans faaliyetlerinin yaklaşık olarak %90'lık kısmı sadece dokuz ülkede toplanmıştır. Türkiye'nin coğrafi konumu, sağlıklı gelişen İslâmî finans sektörü ve genç nüfus potansiyeli İstanbul'un bölgesel ve küresel bir İslâmî finans merkezi hâline getirilmesi için son derece uygundur. Kamu altyapı projelerinde sukûk gibi enstrümanların öne çıkarılmasıyla katılım bankacılığı sektörünün gelişimine katkı sağlanacağı ve yatırımcı tabanının da genişleyeceği düşünülmektedir.

Akademik Çalışmaların Zenginleştirilmesi

Katılım bankalarının son yıllarda hızlı büyüme ve şubeleşmeleri nedeniyle İslâmî finans sisteminin esaslarına yeterli oranda vâkıf olmayan personel oranının artışına sebep olabilmektedir. Yetişmiş insan gücü eksikliğini gidermek için katılım bankalarında istihdam edilen personelin sürekli eğitime tâbi tutulması, sertifika ve yüksek lisans programlarının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Finansal okur yazarlığın ve faizsiz finans konusundaki farkındalığın artırılması faizsiz finansla ilgili enstitü, araştırma merkezi gibi yerlerin kurulması, üniversite ve sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından çalıştay, konferans, sempozyum ve kongre gibi etkinliklerin düzenlenmesi ile yakın ilişkilidir.

Katılım bankalarının sermaye ve tecrübe birikimi ile akademik dünyanın bilgi ve düşünce birikimlerinin iş birliği yapması durumunda daha verimli sonuçların alınabilmesi mümkündür. Son dönemde Sabahattin Zaim Sakarya, İstanbul, Marmara ve Konya Karatay üniversiteleri gibi pek çok üniversitede İslâmî iktisat ve finansla ilgili lisans, yüksek lisans ve doktora programları başlatılmıştır. Orman, bu çalışmaların sevindirici olduğunu ancak bu bölümlerden mezun olacakların mezuniyet sonrasında işsiz kalmaması için istihdam imkânlarının değerlendirilmesi ve ihtiyaca uygun bölümlerin açılmasının isabetli olacağını ifade etmektedir. Dolayısıyla bu alandaki eleman açığının tespit edilmesi ve o doğrultuda bir planlama yapmanın zaruri olduğunu belirtmektedir.

Diğer taraftan, İslâmî finans ve İslâm iktisâdı gibi bölümler açmak yerine iktisâdî ve idarî bilimler fakültelerinin iktisat ve işletme bölümlerinde İslâmî iktisat derslerinin seçmeli ders olarak okutulmasının da düşünülmesi gerekmektedir. Bu durumda buralardan mezun olanlar ilave bir kısıtlamaya tâbi tutulmadan istihdam imkânına sahip olacaktır. Ayrıca, İslâmî iktisat ve finans bölümlerinden mezun olanların kamu kurumları sınavlarına giriş hakkının tanınması bu bölümlerin revaçta olmasına yol açacaktır.

Dünya standartlarının yakalanabilmesi için, İslâm iktisâdı yüksek lisans ve doktora bölümlerinin müfredatlarının kaliteli bir şekilde hazırlanması ve dersleri veren uzman hocaların da kendi alanlarında ehil olması gerekmektedir. Özellikle doktora çalışmalarında kaliteden ödün vermemek amacıyla doktora öğrencilerinin tek meşgalesinin akademik çalışmalar olması gerektiği şeklinde görüşleri de bulunmaktadır.

SONUÇ

İngilizce, Arapça, Farsça ve Osmanlıca bilen Sabri Orman, hem iktisat ve hem de ilahiyat geleneğini en iyi şekilde kendisinde birleştiren entelektüel birikime sahip bir şahsiyettir. İktisat tarihi, iktisat felsefesi, İslâm iktisâdı ve faizsiz finans alanında literatüre pek çok katkıda bulunmuştur.

Geçmişte yaşamış kişiler ve eserleri değerlendirilirken aşırı ifrat ve tefripte gitmeden orta bir yaklaşım tarzı benimsememizin uygun olacağını vurgulamaktadır. Geçmiş nesillerin bizim problemlerimizi çözmeye gibi bir sorumlulukları bulunmadığından içtihat kapısı her zaman açık olmak zorundadır. Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîf ile kesin olarak belirlenmiş naslar dışında içtihat kapısının her zaman açık olması gerekmektedir. Örneğin Gazâlî'den çağdaş bir meselenin çözümünü beklemekten ziyâde onun ulaştığı benzer problemlerden hareketle kıyas yolunu kullanmak daha isabetli bir yaklaşım olabilir.

13 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan Yapısal Reform Paketi'nde katılım finans sektörünü tek bir çatı ara uygun Merkezî Danışma Kurulunun tesis edilmesi, faizsiz finans ilkelere altında toplanacak müstakil bir Katılım Finans Kanunu'nun hazırlanması, uluslararası standart uyumlu "katılım finans derecelendirmesi" sisteminin hayata geçirilmesi ve katılım finans tahkim mekanizmasının hayata geçirilmesi hususları yer almıştır. Ayrıca BDDK'nın ardından TCMB ve Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinde müstakil katılım finans birimlerinin kurulması Orman'ın önceki fikirlerinin büyük ölçüde benimsenerek hükümet politikasına yansıtılmasına ve hocanın bu konudaki ileri görüşlülüğüne işaret etmektedir.

Türkiye'nin dünyada faizsiz finans alanında hak ettiği yere yükselebilmesi faizsiz finans ekosistem tasarımının hayata geçirilebilmesi ile mümkündür. Öncelikli olarak düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar nezdinde çalışmaların yapılması ve faizsiz finans kuruluşları için müstakil kanunun çıkarılması gerekmektedir. Aralık 2020 itibarıyla %7 seviyelerinde bulunan katılım bankalarının sektör payını yükseltebilmesi, faizsiz finans alanında ülkeye özgü standartların oluşturulması, İstanbul'un cazibe merkezi hâline getirilmesi, vergi ve muhasebe sisteminin uyumlaştırılmasıyla mümkündür.

Ayrıca faizsiz finans ilkelerine uygun terimlerin kullanılması, ürün çeşitliliğinin artırılması, kurumsallaşmanın sağlanması, üniversiteler nezdinde kurulan araştırma merkezleri ve enstitülerin sektör ile yakın işbirliği içinde bulunması nitelikli insan kaynağı yetiştirmek amacıyla uluslararası geçerliliği olan sertifikaların teşvik edilmesi, girişim sermayesi, dijital bankacılık ve fintech gibi alanlara yatırım yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Arıcan, Erişah; Yücememiş, Başak Tanınmış; Çetin, Abdurrahman, *İslâmî Bankacılığın Kalkınmadaki Rolü ve Finansal Krizlere Yaklaşım*, Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı, Türkiye Katılım Bankalar Birliği, İstanbul, 2019, ss. 384-420.
- Akgün, Yaşar, "Prof. Dr. Sabri Orman'ın İslâmî İktisâda Özgün Katkıları", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 Temmuz 2020 (Özel Ek) Prof. Dr. Sabri ORMAN Özel Sayısı, İstanbul, ss. 262-274.
- Ayub, Muhammad, *Understanding Islamic Finance*, Hoboken NJ: John Wiley& Sons, USA, 2007.
- Bayındır, Servet, *Fıkhî ve İktisâdî Açından İslâmî Finans II*, Süleymaniye Vakfı Yayınları, İstanbul, 2015, s. 34.

- Çetin, Abdurrahman, *Katılım ve Mevduat Bankalarının Piyasa Etkinliğinin Karşılaştırılmalı Analizi ve Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, İstanbul, 2017, s. 36.
- , “Bankacılık Kanunu ve AAOIFI Kurallarına Göre Finansal Raporların Karşılaştırılması ve Katılım Bankacılığı Mevzuat Önerisi”, *International Journal of Accounting and Finance Researches*, cilt. 2, S. 1, Haziran 2020, ss. 73-99.
- Çetin, Abdurrahman&Kartal, Mustafa Tevfik, “Katılım Bankacılığında Mevduat Sigortacılığı: Türkiye’de Faizsiz Katılım Fonu Sigortacılığı Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme ve Model Önerisi”, *Journal of Islamic Economics and Finance*, 2019, ss. 1-38.
- Gazâlî, İmam, *Yol, Bilgi ve Varlık; Eyyühe'l-veled; Ledünnü İlim Risalesi; Mişkâtül Envar*, Sufi Kitap, İstanbul, 2007.
- , *İhyâ’ü Ulûmi'd-Dîn*, Hikmet Neşriyat, cilt. 2, İstanbul, 2012.
- Haziroğlu, Temel, *Yaşayan ve Gelişen Katılım Bankacılığı, Katılım Felsefesi ve İnsanî Bankacılık*, TKBB Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 2019.
- Kallek, Cengiz, “Hilafet ve İktisat Usûl Üzerine”, *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, S. 2, 1996, ss. 95-118.
- Karakoç, Sezai, *İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2015.
- Kutup, Seyyid, *İslâm-Kapitalizm Çatışması*, Beka Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Sayyid Abul A’la Mawdudi, *Economics System of İslâm*, Islamic Publications Ltd. Lahore, Pakistan, 1996.
- Orman, S., *Gazâlinin İktisat Felsefesi*, İnsan Yayınları, 7. baskı, İstanbul, 2020.
- , *İslâmî İktisat Çalışmaları Bir İslâmî İlimler ve İktisat Donanımı Gerektirir; İslâm İktisâdı Üzerine Söyleşiler*, İktisat Yayınları, 2019, ss. 40-82.
- , *İslâmî İktisat: Metodoloji, Tarih ve Teori ve Tatbikat, İslâmî İktisat Değerler ve Modernleşme Üzerine*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2014.
- , *İktisat Tarih ve Toplum*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001.
- , “Başlangıcından Osmanlı’ya İktisâdî Düşünce Tarihinin İslâmî Kaynakları”, *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, S. 1, 1999, ss. 9-48.
- Karagöl, Erdal Tanas; Koç, Yunus Emre; Kızılkaya, Mehmet, *İstanbul’un Finans Merkezi Olma Arayışı*, Seta Yayınları, İstanbul, 2017.
- Torlak, Ömer, “Sabri Orman ve İslâmî İktisat Çalışmalarına Katkıları”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2020, ss. 1-13.
- Turan, Yahya; Demirci, “İslâm, Akademisyenlerin Faiz ve Faizsiz Finans Kullanımına Yönelik Tutumları”, *Bilimname*, cilt. 39, S. 3, 2019, ss. 247-281.

YAZARLAR

**Ahmet Tabakoğlu: Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim
Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, İslâm
İktisâdı ve Finansı Bölümü Öğretim Üyesi**

1952 yılında Edremit'te doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1975) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1976) bitirdi.

İstanbul İktisâdî ve Ticari İlimler Akademisi, Ticari Bilimler Fakültesinde araştırma görevlisi oldu (1979) İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesinde, Halil Sahilliođlu'nun danışmanlığında "Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi" isimli doktorasını tamamladı (1981). 1982'de Marmara Üniversitesi İktisâdî ve İdarî Bilimler Fakültesinde yrd. doç. ve 1986 yılında doçent; 1993 yılında ise profesör oldu. Orta Doğu ve İslâm Ülkeleri Enstitüsünün kuruculuğunu ve müdürlüğünü yaptı.

1979 yılında asistan olarak İstanbul İktisâdî ve Ticari İlimler Akademisi, Ticari Bilimler Fakültesinde başladığı akademik görevine aralıksız olarak aynı üniversitede (Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi) devam etmiştir. 2019 yılında Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesinden emekli oldu. Hâlen İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Çalışmaları Türkiye (özellikle Osmanlı) iktisat tarihi, İslâm iktisâdı ile İstanbul tarihi üzerinde yoğunlaşmıştır. Çok sayıda ilmi makale ve tebliği yanında *İslâm İktisâdına Giriş* (İstanbul 1979), *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi* (İstanbul 1985), *Türkiye İktisat Tarihi* (İstanbul 1986), *İslâm ve Ekonomik Hayat* (İstanbul 1988), İstanbul Külliyyatı/Çalışma Heyeti Başkanı Olarak (İstanbul 1997-2001) *Toplu Makaleler, I, İktisat Tarihi* (İstanbul 2005), *Toplu*

Makaleler, II, İslâm İktisâdı (İstanbul 2005), *Osmanlı İktisat Tarihi* (Edisyon ve Yazarlık, Eskişehir 2013), *Osmanlı Mâlî Tarihi* (İstanbul 2016) ve *Osmanlı Dönemi İstanbul Su Tarihi* (İstanbul 2017) başlıca eserleridir.

140 civarında tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tez danışmanlığı vardır.

Murat Çizakça: Prof. Dr., KTO Karatay ve Marmara Üniversiteleri Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Murat Çizakça 1968 yılında İngiltere’de Leicester Üniversitesinden iktisat dalında lisans, 1974 yılında A.B.D.’de Pennsylvania Üniversitesinden iktisat tarihi dalında “master”, 1978 yılında da aynı üniversiteden doktora derecelerini aldı. 1975-2000 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesinde iktisat teorisi ve mukayeseli iktisat tarihi dersleri verdi. 2000 yılında emekli olduktan sonra sırasıyla, Koç, Fatih, Bahçeşehir, Münih LMU, Kuala Lumpur INCEIF, Luxembourg, KTO Karatay ve Marmara üniversitelerinde mukayeseli iktisat tarihi, medeniyetler tarihi ve İslâmî finans dersleri verdi. Profesör Çizakça Wissenschaftskolleg zu Berlin (Alman Yüksek Araştırmalar Enstitüsü, Berlin), Institut d’Etudes Avancées de Nantes (Fransız Yüksek Araştırmalar Enstitüsü, Nantes) ve Istituto di Storia Economica F. Datini (İtalyan Datini İktisat Tarihi Enstitüsü) üyesidir.

Yazmış olduğu kitaplardan bazıları şunlardır : *İslâm Ekonomisi ve Finansına Giriş* (Konya: KTO Karatay Üniversitesi Yayınları, 2019), *İslâm Dünyasında Vakıflar* (Konya: KTO Karatay Üniversitesi Yayınları, 2017), *Islam and the Challenges of Western Capitalism* (Cheltenham: Edward Elgar, 2014), (Mustafa Akyol ile) *İslâm’ın Unutulan Ekonomik Modeli: Ahlakî Kapitalizm* (İstanbul: Ufuk Yayınları, 2012), *Islamic Capitalism and Finance: Origins, Evolution and the Future* (Cheltenham: Edward Elgar, 2011), *Demokrasi Arayışında Türkiye: Laik-Dindar/Demokrat Uzlaşmasına Bir Katkı* (Ankara: Yeni Türkiye, 2002), *A History of Philanthropic Foundations: The Islamic World From the Seventh Century to the Present* (İstanbul: Bogazici University Press, 2000), *İslâm Dünyasında ve Batı’da İş Ortaklıkları Tarihi* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999), *Comparative Evolution of Business Partnerships* (Leiden: E. J. Brill, 1996), *Risk Sermayesi, Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları*, (İstanbul: ISAV, 1993), (Tansu Çiller ile), *Türk Finans Kesiminde Sorunlar ve Reform Önerileri*, (İstanbul: I.S.O., 1989). Ayrıca çeşitli bilimsel dergilerde yayımlanmış 120 civarında makalesi vardır.

Nurullah Genç: Prof. Dr., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Meclis Üyesi

09.09.1960 yılında Erzurum'un Horasan ilçesinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Horasan'da, liseyi ve üniversiteyi Erzurum'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi İktisâdî ve İdarî Bilimler Fakültesinden mezun oldu. 1984 yılında aynı fakülteye araştırma görevlisi olarak girdi. Yönetim ve Organizasyon alanında çalışan Genç, 1990'da doktor, 1995'te doçent, 2001 yılında profesör oldu.

2003 yılında Atatürk Üniversitesinden ayrılan Genç, Kocaeli ve İstanbul Ticaret Üniversitelerinde çalıştı. 2013 yılında Sermaye Piyasası Kurulu üyeliğine atandı ve kurul başkanvekili olarak 2015 şubat ayında görevinden ayrıldı. Hâlen Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Meclis üyesi olarak görev yapmaktadır.

1980 yılından itibaren bazen mahlas da kullanarak pek çok edebiyat dergisinde şiirlerini ve yazılarını yayımlandı. Türk Edebiyatı, Aylık Dergi, Nesil, Sur, Gurbet, Mina, Kardelen, Palandöken, Karçıçeği, Yolcu, Güneysu, Dolunay, Aydıli, Ayvakti, İkinci Yazıları, Bu Ülke, Bizim Külliye, Dil ve Edebiyat Dergisi, İtibar, Muhit, Dergâh, Dize, Edebiyat ve Eleştiri bunlardan bazılarıdır.

Satrançla ve fotoğrafla ilgilendi. Erzurum satranç şampiyonu oldu ve Türkiye Satranç Liginde oynadı ve çok sayıda fotoğraf ödülü aldı. Çok sayıda şiir kitabı, fotoğraf albümü, mesleki eseri ve üç adet romanı bulunmaktadır.

Murat Yalçıntaş: Prof. Dr., BMC İcra Kurulu Başkanı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi

Murat Yalçıntaş, uzun yıllardır içinde olduğu hem iş hem de sivil toplum dünyasının önemli isimlerinden olup akademisyen ve iş adamı kimlikleri ile tanınmaktadır. İstanbul Ticaret Odası Başkanlığı, Türkiye Odalar Borsalar Birliği başkan yardımcılığı, Akdeniz Odalar Birliği başkanlığı görevlerinin dışında Dr. Yalçıntaş yaşamı boyunca birçok kurum ve kuruluşta çeşitli görevlerde bulunmuştur. BMC icra kurulu başkanlığı görevini sürdüren Dr. Yalçıntaş iş adamı kimliğinin yanı sıra öğretim üyesi sıfatıyla İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü müdürlüğü görevini de ifa etmiştir ve çeşitli üniversitelerde inovasyon, strateji ve yönetim alanında dersler vermiştir. *Dünden Yarına Bugününün Sözleri*, *Bende Kalmamın*, *Zor Zamanda Geleceği Kurmak* ve *Stratejik Yönetim ve KOBİ'ler* olmak üzere dört kitabı bulunan Dr. Yalçıntaş'ın ulusal/uluslararası hakemli dergilerde ve bilimsel kitaplarda yayımlanmış birçok makalesi vardır. İş insanlığı, akademik kariyer ve meslek kuruluşları başkanlıkları

tecrübeleri sayesinde çok yönlü bir bakış açısına sahip olan Dr. Yalçıntaş, kariyeri boyunca uluslararası kurumların işleyişi, sivil toplum kuruluşları, sürdürülebilir kalkınma, rekabet üstünlüğü, girişimcilik, aile şirketleri, KOBİ'ler, kriz yönetimi, yenilikçilik, liderlik gibi konularda çalışmalar yapmıştır.

Dr. Yalçıntaş bugüne kadar birçok defa ödüle layık görüldü. Bunlar arasında Belçika/Kral II. Leopold Yüksek Liyakat Madalyası (2012), Fransa/Legion d`Honneur Onur Nişanı (2010), İtalya/Devlet Nişanı Commendatore (2010), Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı Akademisi/Fahri Profesörlük (2009), İstanbul İhracatçılar Birliği İhracat Hizmet Onur Ödülü (2008), İstanbul Valiliği Onur Ödülü (2008), Platin Ekonomi Dergisi Sosyal Sorumluluk Ödülleri (2006) de yer alıyor.

St. Joseph Fransız Erkek Lisesinden mezun olan Dr. Yalçıntaş lisans eğitimi Boğaziçi Üniversitesi Makina Fakültesinde tamamladı. Yüksek lisansını Boston ve VUB üniversitelerinin ortak işletme programından, Doktora derecesini ise İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesinden alan Dr. Yalçıntaş aynı zamanda akıcı olarak İngilizce ve Fransızca konuşuyor.

Sporu bir yaşam felsefesi olarak benimseyen Dr. Yalçıntaş dağcılık (Kili-manjaro zirve, Everest ana kamp, Ağrı zirve), triatlon (Ironman 70.3), atletizm (maraton ve ultra maraton), binicilik (atlı dayanıklılık), yüzme (açık su) gibi branşlarda lisanslı sporcu olup birçok ulusal ve uluslararası yarışmaya katılmıştır.

**Mehmet Babacan: Doç. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi
Ekonomi ve Finans Bölümü Öğretim Üyesi, Türkiye Cumhuriyet
Merkez Bankası Denetleme Kurulu Üyesi**

4 Ekim 1981 tarihinde Malatya'da doğdu. Marmara Üniversitesi İktisat (İng.) bölümünde lisansını, Clemson University John E.Walker Department of Economics'te yüksek lisansını ve Marmara Üniversitesi İktisat (İng.) Anabilim Dalı bölümünde doktorasını yapan Mehmet Babacan, çalışma hayatına ABD'deki Clemson Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak başladı.

Türkiye'ye döndükten sonra kariyerini, İstanbul Ticaret Üniversitesinde öğretim görevlisi, öğretim üyesi, bölüm başkanı ve merkez direktörü olarak sürdürdü. Buradaki görevi esnasında 2008-2011 dönemi kendisi için Sabri Orman'a asistan olmakla ayrı bir anlam taşır. Sonrasında eş zamanlı olarak SETA-İstanbul Ekonomi Bölümünde araştırmacı olarak görev yaparken Ekim 2014'te T.C. Başbakanlık Başbakan Müşavirliğine atandı.

Ekim 2017’de makro ekonomi alanında “Doçent” unvanı verilen Babacan’ın uluslararası ticaret ve yönetim, iktisâdî büyüme ve politik-iktisat başta olmak üzere çeşitli alanlarda yayın ve projeleri, araştırma metinleri ve konferans sunumları bulunmaktadır. İngilizce bilmektedir. Hâlihazırda İstanbul Medipol Üniversitesi Ekonomi ve Finans bölümünde öğretim üyesi olan Doç. Dr. Mehmet Babacan, 1 Mayıs 2015 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetleme Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Feridun Yılmaz: Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

1969 yılında Kırcaali, Bulgaristan’da doğdu. Lisansı Marmara Üniversitesi İşletme (İngilizce) bölümünde (1993), yüksek lisans (1995) ve doktorayı (2000) Uludağ Üniversitesi İktisat bölümünde tamamladı. 2010-11 yıllarında University of Victoria’da (Kanada) kurumsal iktisat ile ilgili çalışmalar yapmak üzere misafir araştırmacı olarak bulundu. Bursa Uludağ Üniversitesinde öğretim üyesidir. *ODTÜ Gelişme, Doğu Batı, Journal of Economic Issues, Toplum ve Bilim* gibi dergilerde makaleleri yayımlanan yazarın *Rasyonalite İktisat Özelinde Bir Tartışma* (Paradigma 2009) adlı bir kitabı, *İktisâdî Felsefeyle Düşünmek* adlı (İletişim 2011) bir derlemesi vardır. İktisat felsefesi, kurumsal iktisat, politik iktisat ve Kıta Avrupası felsefesi alanlarında çalışmaktadır.

İsa Yılmaz: Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

İstanbul Bilgi Üniversitesi ve University of London çift diploma programı kapsamında 2013 yılında İşletme-Ekonomi Bölümünde Üstün Başarı Programında lisans eğitimini tamamladı. Durham Üniversitesi İslâmî Finans Bölümünde 2014 yılında “İslâmî Sosyal Refah Fonksiyonunu Oluşturmak: İslâm Ahlak Ekonomisi Açısından Bir Değerlendirme” konulu teziyle yüksek lisans derecesi ve 2019 yılında “İslâm Ahlak Ekonomisine Dair: Kalkınmacı Vatiler, Finansallaşma Yanılgısı ve Metodolojik Açmazlar” konulu teziyle doktora derecesi aldı.

İstanbul Medeniyet Üniversitesi İktisat bölümünde öğretim üyesi olarak akademik hayatına devam eden Yılmaz’ın ilgi alanları arasında politik iktisat, iktisat felsefesi, İslâm iktisâdî, ahlak ekonomisi, alternatif bankacılık ve finans modelleri bulunmaktadır.

Hakan Kalkavan: Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi

2018 yılında İstanbul Medeniyet Üniversitesi İktisat bölümünde doktora-sını bitiren Hakan Kalkavan, sırasıyla yüksek lisansını 2013'te Şehir Üniversitesi İşletme bölümünde ve lisansını da 2011'de Almanya'da HS Osnabrück Üniversitesi Uluslararası İşletme ve Yönetim bölümünde tamamlamıştır. 2015 yılından beri İstanbul Medipol Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesinde çalışmakta olup hâlihazırda aynı üniversitede Dr. ögr. üyesi olarak görev yapmaktadır. 2019-2020 döneminde TÜBİTAK post-doktora araştırmacısı olarak İngiltere'de, Durham Üniversitesinde bulunmuştur. Temel akademik araştırma konuları; Politik iktisat, İslâm ekonomisi, ekonomik eşitsizlik, İktisâdî düşünce, İktisat tarihi, sürdürülebilir ekonomi, ahlak felsefesi, din-ahlak-iktisat ilişkileri ve iş ahlakıdır. Uluslararası ve ulusal bilimsel dergilerde ve yayınevlerinde ilgili konularda çeşitli yayımları bulunmaktadır.

Fatma Şensoy: Doç. Dr., İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi Öğretim Üyesi

1960 Bolu doğumlu. Lisans eğitimini Marmara Üniversitesi İktisat bilim dalında tamamlamıştır. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Tarihi bilim dalında hazırladığı yüksek lisans tezinin başlığı: "Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadına ve Çocuğa Hizmet Veren Vakıfların Sosyal ve Ekonomik Boyutu"dur. 1994-96 yılları arasında Malezya'da Kuala Lumpur'da yaşamıştır. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Tarihi bilim dalında, "XIX. Yüzyıl İstanbul'unda Vakıf Sular" isimli tez ile doktorasını 2004'te tamamlamıştır. 2019 Ekim'de doçent olmuştur.

2013-2018 arasında Marmara Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü Orta Doğu Ekonomi Politikleri'nde yüksek lisans düzeyinde "Doğal Kaynaklar Ekonomisi" ve doktora düzeyinde "Enerji Ekonomisi" derslerini vermiştir. 2014'te uluslararası bir dergi olan, *The British Accounting Review*'de "The State Accounting Doctrine Book of The Middle East In The XIV Century: Risale-i Felekiyye-Kitab-us Siyakat And Its Place in Accounting Culture" başlıklı makalesi yayımlanmıştır. 2015 yılında İSAM ve İBB tarafından yayımlanmış *Antik Çağdan 21. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi*'ndeki makalesi "İstanbul'un Topoğrafyasına Etki Eden Seller 1453'ten 2000'e"dir.

2016-2020 arasında, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesinde İktisat, İktisâdî Doktrinler, Türk Hukuk Tarihi, Vakıf Hukuku ve Su

Hukuku, Kamu Maliyesi derslerini lisans öğrencilerine vermiştir. *İstanbul'un 100 Hayırsever Hanımefendisi* başlıklı kitabı 2018 yılında basılmıştır. *İstanbul'un Vakıf Su Tarihi* kitabı 2020'de yayımlanmıştır.

"İstanbul'un Tarihi Vakıf Suları ve Kırkçeşme", "Şirket-i Hayriye", "İstanbul Hayatında Kadınlar", "Osmanlı Toplumunda Kadınların Eğitimi", "Vefa Semti Su Kullanıcıları", "Arşiv Kaynaklarında Vefa Semti Sebil ve Çeşmeleri", "Selimiye Suyollarına Ait Belgelerden Maliyet ve Maddi Yaşam İzdüşümlerine İlişkin İpuçları" başlıklı çalışmaları kitap bölümü olarak yayımlanmıştır.

Ulusal dergilerde makaleleri yayınlanmıştır. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Vakıfların Ekonomik Boyutları", "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mâlî Yönetim Denetim ve Soruşturma, Bir Müsadere Örneği", "Geçmiş Tanıklık Eden Belgelerle Kadına Yönelik Şiddet", "Muhasebe Defterlerinden Vakıfların Çok Yönlü Boyutlarını İzlemek-Bir Örnek XVIII. Yy", "Mukataalarda Muhasebe Kayıtları ve XVII. Yüzyıl Başında Bursa Mukataası Örneği", "Kıbrıs Sicillerinden Kadınların Kurduğu Vakıf Örnekleri"... yayımlanan makalelerden bazılarıdır.

Necdet Şensoy: Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi, TCMB Eski Banka Meclisi Üyesi

Necdet Şensoy, 1954 yılında Sinop'un Gerze ilçesinde doğmuştur. 1972 yılında Samsun Maarif Kolejinden, 1978 yılında ise İstanbul İktisâdî ve Ticarî İlimler Akademisinden mezun olmuştur. Aynı yıl Muhasebe ve Finansman Ana Bilim Dalında asistan olmuş ve Akademi'nin Marmara Üniversitesine dönüşmesinden sonra 1984 yılında doktorasını tamamlamıştır. 1995 – 1997 yıllarında Malezya Uluslararası İslâm Üniversitesi, Ekonomi ve Yönetim Fakültesi, Muhasebe bölümünde "İslâm Bankaları Muhasebesi" ve "Zekat Muhasebesi" dersleri vermiştir. 1996 yılında doçentlik, 2002 yılında profesörlük ünvanlarını alan Şensoy, emekli olduğu 2006 yılına kadar Marmara Üniversitesi, İktisâdî ve İdarî Bilimler Fakültesi, İngilizce İşletme Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Emeklilik sonrasında da 2017 yılına kadar doktora programında "Accounting Theory" dersini vermeye devam etmiştir.

1993 – 1996 yılları arasında Bahreyn merkezli İslâmî Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Örgütünde (AAOIFI) müteveli heyet üyesi olarak görev yapmıştır. 2014 yılında yeniden seçildiği bu görevi devam etmektedir. İlgili alanları Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Merkez Bankalarında Finansal Raporlama ve Muhasebe Teorisidir. "Türkiye'de İslâmî Finans

Konusundaki Gelişmeler” ve “İslâmî Finansal Kuruluşlarının Finansal Raporlama Sorunları” konularında çok sayıda tebliğ sunmuştur.

TC Merkez Bankası Banka Meclisi üyesi olduğu dönemde, TCMB'nin iştiraki olan Uluslararası İslâmî Likidite Yönetim Şirketinde (IILM) Denetim Komitesi Başkanlığı görevini yapmıştır. 2006 yılında TCMB Genel Kurulu tarafından seçilerek başladığı “Banka Meclisi Üyeliği” görevi 2018 yılı 30 Nisan tarihi itibarıyla sona ermiştir. Hâlen İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İstanbul Ticaret Üniversitesi, İslâm Ekonomisi ve Ekonomik Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin müdürlüğünü de deruhte etmektedir.

Cafer Deniz: Doktora Öğrencisi, Newcastle Üniversitesi

Erzurum'da doğdu. Kartal Anadolu İmam-Hatip Lisesinden mezun oldu. Sakarya Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Maliye bölümlerinden sırasıyla önlisans ve lisans derecelerini aldı. Yüksek lisansını İngiltere'deki Warwick Üniversitesinde İktisat alanında yaptı. Akabinde Daily Sabah gazetesinde ekonomi ve finans alanında analizler kaleme aldı. Nobel ödüllü iktisatçı Robert Shiller (Yale Üniversitesi) ile röportajı büyük tececcüh gördü. Daha sonra Borsa İstanbul'da Analist olarak çeşitli direktörlüklerde görev yaptı. Bu esnada Borsa Çalışanları Derneği Başkan Yardımcılığı görevini deruhte etti. Oxford Centre for Islamic Studies'te İslâmî finans alanında “Academic Visitor” statüsünde bulundu. Yönetim kurulu üyesi olduğu Vefa İlim Yayma Mezunlar Derneği tarafından “Vefa'dan Karınca Kararınca” isimli editöryal kitabı yayımlandı. Bu eser lisans ve yüksek lisans seviyesindeki iktisat öğrencilerini bilgi üretmeye teşvik etmek amacıyla bu öğrencilerin mütevazî çalışmalarını kapsamaktadır. STK'larda kapsamlı birçok uluslararası projede gönüllü proje lideri olarak görev aldı. 2019 yılında Newcastle Üniversitesinde başladığı iktisat alanındaki doktora çalışmalarına hâlen devam etmektedir.

Abdurrahman Yazıcı: Doç. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi Öğretim Üyesi

Lisansını, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (2003) ve Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi (AÖF)nde tamamlayan Yazıcı, yüksek lisansını 2006 yılında, doktorasını 2012 yılında İstanbul Üniversitesinde İslâm Hukuku

alanında yaptı. 2004 yılında Suriye Şam Arap Dili Enstitüsünde ve 2008 yılında Almanya Georg-August Göttingen Üniversitesinde birer yıl alanında araştırma ve dil geliştirme amacıyla bulundu.

2015-2018 yılları arasında Bahreyn merkezli İslâm İşbirliği Teşkilatının kurumlarından İslâmî Bankalar ve Finans Kurumları Genel Meclisinde (CI-BAFI) "Araştırmacı Ekonomist" olarak görev yaptı.

ASBÜ Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi (ULIFAM)'nin müdürlüğünü de yürüten Yazıcı Bahreyn merkezli İslâmî Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kuruluşu (AAOIFI) onaylı Şer'i Danışman ve Denetmen (CSAA) sahibidir. Doç. Dr. Yazıcı hâlen Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ) İslâmî İlimler Fakültesi, İslâm Hukuku anabilim dalında doçent olarak görev yapmaktadır. İslâm iktisâdı başta olmak üzere iktisat tarihi, Osmanlı hukuku ve İslâm miras hukuku alanlarında araştırmalarına devam eden Yazıcı evli ve bir çocuk babasıdır.

Faruk Bal: Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

1970 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve Ortaokulu Ankara'da liseyi İstanbul'da okudu. 2001 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu. Yüksek lisans ve doktorasını Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Tarihi anabilim dalında yaptı. 2011 yılında İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat bölümünde yardımcı doçent olarak göreve başladı. 2017 yılında doçent oldu. Hâlen İstanbul Medeniyet Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir. İslâm iktisat tarihi ve Akdeniz dünyası ekonomileri tarihi çalışma alanları arasında yer almaktadır.

Yaşar Akgün: Prof. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Ekonomik ve Finansal Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi (EFSAM) Müdürü

1957 yılında Selendi'de (Manisa) doğdu. 1978 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. Aynı yılın sonunda Hazine'de denetim elemanı olarak bürokrasiye katıldı. 1985 yılında Northeastern Üniversitesinden (Boston, Massachusetts, USA) Para Ekonomisi alanında master/yüksek lisans (MA) derecesi aldı. 1988-1989 (bir yıl) Londra'da döviz riski

yönetimi konusunda araştırma yaptı. 1991 yılında İstanbul Üniversitesinden Konvertibl Para Sistemi konulu teziyle iktisat doktoru derecesi kazandı. 1992-1996 yılları arasında Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsünde ders verdi. 1996 yılında Üniversitelerarası Kurul'dan iktisat politikası doçenti unvanını aldı. 1996-1999 yılları arasında (üç yıl) Türkiye'nin Riyad Büyükelçiliğinde (Suudi Arabistan) ekonomi müşaviri olarak çalıştı. 2002 yılında üç ay süreyle Edinburgh'da (İskoçya, Birleşik Krallık) uluslararası muhasebe ve denetim standartları konusunda teorik ve pratik çalışmalara katıldı. 2007-2011 yılları arasında Hazine Müsteşarlığı Hazine Kontrolörleri Kurulu başkanlığı ve Denetim Otoritesi başkanlığı yaptı. 2011-2015 yılları arasında (4 yıl) diplomatik statülü İktisâdî İşbirliği Teşkilatı Ticaret ve Kalkınma Bankasında (ECO Trade and Development Bank) başkan yardımcılığı görevini yürüttü. 2016 yılında İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi İngilizce Ekonomi Bölümünde çalışmaya başladı. 2018 yılında profesör oldu. Makro Ekonomi, Ekonomi Politikası, Kamu Sektörü Ekonomisi, Ekonomik Büyüme ve Gelişme, Uluslararası Ekonomi Politik, İslâm Ekonomisi ve İslâm Finansı konularında ders vermekte ve çalışmaktadır. Yaşar Akgün aynı zamanda İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Ekonomik ve Finansal Uygulama ve Araştırma Merkezi (EFSAM) müdürüdür.

Muhammed Habib Dolgun: Dr., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Dr. Muhammed Habib Dolgun, 1980 yılında Bingöl'de doğdu. ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimini bitirdikten sonra Bahçeşehir Üniversitesinde İşletme yüksek lisansını bitirdi. Doktorasını ise Malezya'da INCEIF Üniversitesinde İslâmî bankacılık-likidite yönetimi alanında yaptı.

2006 yılından bu yana Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında çalışan Dolgun, 2013-2015 yılları arasında Malezya'da bulunan International Islamic Liquidity Management Corporation (ILM) şirketinde çalıştı. TCMB'de uzman yardımcısı ve uzman olarak çalıştıktan sonra Katılım Bankacılığı müdürü olarak atandı. Hâlen bu görevi sürdürüyor.

Almanya'da bulunan De Gruyter Yayınevi tarafından basılan *An Alternative Approach to Liquidity Risk Management of Islamic Banks (De Gruyter Studies in Islamic Economics, Finance & Business)* adlı bir kitabı bulunuyor. Ayrıca, Springer, Palgrave Macmillan, Edward Elgar Publishing ve DeGruyter gibi prestijli yayınevleri tarafından basılan kitaplarda kitap bölüm yazarlığı yaptı. Makaleleri *Emerging Markets Finance and Trade*, *Emerald-ISRA International Journal*

of Islamic Finance, International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management gibi akademik dergiler tarafından basıldı. Onlarca panel, konferans ve sempozyumda çeşitli bildiriler sundu. *Central Bank Review, International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management, ISRA International Journal of Islamic Finance – Emerald Group, Afro-Asian Journal of Finance and Accounting, International Journal of Islamic Economics and Finance Studies (IJISEF), Journal of Economic Cooperation and Development, Journal of Islamic Economics* gibi dergilerde hakemlik yapıyor. TCMB tarafından hazırlanan ve yayımlanan Finansal İstikrar Raporu'nda altı adet kutu yazarlığı bulunuyor.

Ahmet Faruk Aysan: Prof. Dr., Hamad Bin Khalifa Üniversitesi (Katar), Öğretim Üyesi

Ahmet Faruk Aysan 1999 yılında Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümünden mezun oldu ve University of Maryland College Park'ta 2001 yılında yüksek lisansını, 2005 yılında doktorasını tamamladı. 2008 yılında doçent oldu. Dünya Bankası, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Oxford Analytica'nın da aralarında bulunduğu kurumlara danışmanlık yapan Aysan, 2005-2011 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümü tam zamanlı Öğretim Üyesi olarak görev yaptı. A. F. Aysan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Meclis üyeliği ve Para Politikası Üyeliği, Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi ve Ekonometri Merkezinde başkan yardımcılığı, G-20 Finansal Güvenlik Uzmanları Grubu üyeliği, TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Destek Grubu Danışma Kurulu üyeliği ve Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programında ekonomi alanında ülke uzmanlığı görevlerini yürütmüştür. Ahmet Faruk Aysan İstanbul Şehir Üniversite'sinde iktisat profesörü olarak çalıştı ve İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi dekanlığı görevini yürüttü. Uluslararası finans, makroekonomi, ekonomi politik, bankacılık ve finans ve İslâm iktisâdı konularında uzmanlaşan Aysan, birçok uluslararası derginin Yayın Kurulu ve Danışma Kurulu üyesidir. Akademik dergilerde yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunan A. F. Aysan, Boğaziçi Üniversitesi Vakfı yayın ödülleri ve akademik teşvik ödülleri, Middle East Economic Association tarafından verilen İbn Haldûn Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri üzerine yazılan en iyi makale ödülünü aldı. 2020 yılında dünyada en ekili İslâm iktisâdı ve finansı akademisyenleri arasında listelendi. A. F. Aysan ayrıca London School of Economics and Political Sciences (LSE) European Institute bünyesinde kurulan Contemporary Turkish Studies kürsüsünde danışma kurulu üyeliğini görevinde bulunmuştur. *Endonezya Merkez Bankası* dergisi danışma kurulu üyesidir. A. F. Aysan,

Katar'da Hamad Bin Khalifa Üniversitesinde profesör ve program koordinatörlüğü görevini sürdürmektedir.

Bersun Turna: Sabancı Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1997 yılında İstanbul'da doğdu. Lise eğitimini İstanbul Erkek Lisesinde 2016 yılında tamamladı. 2021 yılında Boğaziçi Üniversitesi Tarih ve Ekonomi bölümlerinden mezun oldu. Lisansüstü eğitimine Sabancı Üniversitesi Tarih bölümünde devam etmektedir. Başlıca çalışma alanı 19. yüzyıl Osmanlı tarihi olan Turna, özellikle düşünce tarihi ve eğitim tarihi alanlarına odaklanmaktadır. İngilizce, Almanca, Fransızca ve Arapça bilmektedir.

Murat Yaş: Dr., Marmara Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Murat Yaş 2012 yılında Boğaziçi Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu. 2014 yılında University of Readingte ICMA Centre'da ziyaretçi yüksek lisans öğrencisi olarak bulundu ve INCEIF'te İslâmî Finans alanında yüksek lisansını tamamladı. 2020 yılında INCEIF'te İslâmî Finans alanında doktora-sını tamamladı. 2020 yılı itibarı ile Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulunda ve İslâm Ekonomisi ve Finans Enstitüsünde görevi-ne devam etmektedir.

Harun Şencal: Dr., 29 Mayıs Üniversitesi, İktisâdî ve İdarî Bilimler Fakültesi, Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi

Yeditepe Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden 2007 yılında mezun oldu. Aynı üniversitede İşletme (MBA) ve Ürdün Bilim ve Teknoloji Üniversitesinde Bilgisayar Bilimleri yüksek lisanslarını tamamladı. 2014 yılında Durham Üniversitesinde başladığı İslâmî Finans Doktora programını 2018 yılında tamamlayan Dr. Şencal, İslâm ekonomisi alanında çalışmalarını sürdürmektedir. Araştırmaları ve yayınları İslâm Ekonomisinin dar kâlıplar içinde yorumlanan bir disiplinden ziyâde disiplinler arası veya disiplinler ötesi bir yaklaşımla ele alınması ve geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda üniversite, vakıf ve derneklerde alana dair programlar düzenledi ve dersler verdi. Bu alandaki çalışmalarını sunmak için katıldığı uluslararası konferansların yanı sıra uluslararası dergilerde de yayınları bulunmaktadır. Hâlen İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Ekonomi bölümünde öğretim üyesi

olarak çalışan Dr. Şencal, aynı zamanda İslâm Ekonomisi ve Finans anabilim dalı başkanlığı görevini sürdürmektedir.

**Gülizar Artuç: Ar. Gör., Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Temel İslâm Bilimleri Bölümü, İslâm Hukuku Bilim Dalı**

Şırnak doğumlu olan Gülizar Artuç, 2016 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2019 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde Temel İslâm Bilimleri Bölümü, İslâm Hukuku Bilim Dalında “İslâm İktisat Düşüncesinin Fıkhî Kaynakları ve Bir Örnek Olarak İmam Şâfiî'nin *el-Üm Adlı Eseri*” başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslâm Hukuku alanında doktora eğitimine devam etmektedir. 2019 yılında intisab ettiği Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesinde hâlen araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

**Hacı Ömer Akyıldız: Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi Balkan
Araştırma Enstitüsü**

Marmara Üniversitesi iktisat mezunu olan H. Ömer Akyıldız, yine aynı üniversitede İktisat Tarihi alanında yüksek lisan yaptı. İkinci yüksek lisansını, İngiltere’de Leicester Üniversitesinde tarih alanında tamamladı. Doktora çalışmalarını Marmara Üniversitesi İktisat Tarihi kürsüsünde sürdürmekte olup Trakya Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

**Üzeyir Serdar Serdaroğlu: Dr., İstanbul Üniversitesi İktisat
Bölümü, İktisat Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi**

1985 yılında Sivas’ta doğdu. Lisans eğitimini Maliye ve Kamu Yönetimi Bölümünde (2009), yüksek lisansını İktisat Tarihi anabilim dalında (2011) İstanbul Üniversitesinde bitirdi. Doktora derecesini ise University of Birmingham, Osmanlı Çalışmaları Merkezinde İktisat Tarihi alanında 2018 yılında elde etti. Şubat 2010 – Temmuz 2020 arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Tarihi kürsüsünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Hâlen aynı kürsüde Dr. öğretim üyesi olarak çalışmalarına devam eden Serdaroğlu’nun “Osmanlı Devleti’nde İlk Banka: Dersaadet Bankası, Tüccarlar ve İş Ağları” isimli kitap çalışması 2020 yılında İktisat Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Hâlihazırda İstanbul Üniversitesi *İstanbul İktisat Dergisi*’nin yardımcı editörlüğünü

yürütmekle beraber, "109. yüzyıl Osmanlı İşletme ve Finans Tarihi" bağlamında ticârî-finansal operasyonlar, tüccarlar, iş ağları ve şirketler üzerine araştırmalarına devam etmektedir.

Abdurrahman Çetin: Dr., Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümünden 2001 yılında mezun oldu. 2002-2004 yılları arasında Hazine ve Maliye Bakanlığında vergi denetmen yardımcısı olarak görev aldı. 2004 yılından beri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda (BDDK) bankacılık uzman yardımcısı, bankacılık uzmanı ve başuzman olarak Veri Sistemler, Denetim ve Gözetim Dairelerinde çalıştı. University of Illinois Urbana/Champaign'de "Master of Technology Management'ta yüksek lisansını bitiren ÇETİN, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsünde "Katılım ve Mevduat Bankalarının Piyasa Etkinliğinin Karşılaştırmalı Analizi" alanında doktora tezini tamamladı. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda 2015-2020 yılları arasında Uygulama 3 Daire Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire başkanlığı ve Dış İlişkiler Daire başkanlığı görevlerini yürüttü. Hâlen Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda kıdemli bankacılık başuzmanı olarak görevini sürdürmektedir. ÇETİN, Sabahattin Zaim Üniversitesinde Faizsiz Finansal Kuruluşlarda Muhasebe ve İslâmî Finansal Kuruluşlarda Denetim ve Standartlar alanında dersler vermektedir. *Tek Düzen Hesap Planı ve AA-OIFI Standartları Çerçevesinde Faizsiz Finans Kuruluşları Muhasebesi* adlı kitabını TKBB'de yayımladı. Ayrıca, 2015-2018 yılları arasında Malezya'da kurulu olan İslâmî Finansal Hizmetler Komitesi (Islamic Financial Services Boards-IFSB) üyeliğini yürüttü. Yazarın 2021-2025 yılları için AAOIFI'nin Kamu Yararı Gözetim Danışma Komitesi (Public Interest Monitoring Consultative Committee-PIMCC) üyeliği de bulunmaktadır. Bankacılık, ekonomi, sürdürülebilirliğin finansmanı, İslâmî finans, katılım bankacılığı, faizsiz finans muhasebesi, denetim ve standartlar, fintech, kripto paralar ve İslami coin alanında çalışmaları bulunmaktadır.

Selim Süleyman: Dr., İstanbul Ticaret Odası Meslek Komiteleri Müdürü

1982 yılında Trabzon'da doğmuştur. İlk ve orta öğretimini yurt dışında liseyi ise Türkiye'de tamamlamıştır. 2005 yılında lisansını Sakarya Üniversitesi

İktisâdî ve İdarî Bilimler Fakültesi İktisat bölümünden almıştır. İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret bölümünden 2007 yılında yüksek lisans derecesini almıştır. 2013 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat anabilim dalında doktorasını tamamlamıştır. Akademik ilgi alanları uluslararası iktisat, firma teorisi, iktisâdî düşünce ve zihniyet dünyasıdır. İş hayatına ise 2006 yılında İstanbul Ticaret Odasında başlamış olup hâli hazırda aynı kurumda Meslek Komiteleri müdürü olarak görevini sürdürmektedir.

Cem Korkut: Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ), Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümünde doç. dr. olarak görev yapmaktadır. Ayrıca Türkiye Bilimler Akademisinde (TÜBA) Başkan danışmanı olarak çalışmaktadır. Lisansını, Türkiye derecesi ile burslu olarak girdiği TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ) İktisat bölümünde yüksek onur öğrencisi olarak tamamlamıştır. 2011 yılında araştırma görevlisi olarak başladığı AYBÜ'de 2014'te bitirdiği yüksek lisans tezinde günümüz İslâmî finans kurumlarının öncüsü olarak nitelenen para vakıfları üzerine çalışmıştır. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde (İZÜ) İslâm ekonomisinde sermaye oluşumu, birikimi ve yapısı konusundaki tezi ile doktora derecesi almıştır. İslâm ekonomisi, İslâmî bankacılık ve finans, para vakıfları gibi konularda yayımlanmış ulusal ve uluslararası makaleleri, kitap bölümleri bulunan Dr. Korkut aynı zamanda TÜBA Sürdürülebilir Kalkınma, Finans ve Çevre Çalışma Grubu ile TÜBA Bilişim Teknolojileri ve İletişim Çalışma Grubunun üyesidir. Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi'nin (ADAM) faaliyetlerine gönüllü katkı veriyor olup bu merkezdeki İslâm Ekonomisi Okulunun yürütücüsüdür. Akademik ilgi alanları İslâm ekonomisi, İslâmî bankacılık ve finans, makroekonomik politikalar, finansal kurumlar, uzun dönem dünya ekonomisi, Osmanlı iktisat tarihi ve iktisâdî kalkınmadır.

Erhan Akkaş: Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF Öğretim Görevlisi. Misafir Araştırmacı, Durham University Business School, Durham University, Durham, UK

2010 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat bölümünden mezun olduktan sonra 2012-2013 yılları arasında Harran Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2013 yılında Sussex Üniversitesi'nde Küresel Politik İktisat alanında yüksek lisans eğitimine başladı ve "Ulusal Varlık Fonları ve Arap Körfez Ülkeleri: Finansallaşmanın Devlet-Toplum İlişkisi Üzerine Etkisi" başlıklı

tez çalışmasıyla 2014 yılında master derecesini aldı. 2015 yılında Durham Üniversitesi, İslâm Ekonomisi ve Finansı Merkezi'nde doktora çalışmalarına başlayan Akkaş, 2019 yılında "Bilginin İktisâdî Kalkınma, Banka Performansı ve İslâmî Bankaların Kurumsal Olarak Ortaya Çıkışı Üzerine Etkisi" başlıklı tez çalışmasıyla doktorasını tamamladı. Akkaş doktora çalışması boyunca Arap Körfez ülkelerinde araştırma projelerinde yer aldı ve Katar Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak bulundu. 2020 yılından itibaren Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmakta ve Durham Üniversitesi, İslâm Ekonomisi ve Finansı Merkezi'nde doktora sonrası çalışmalarına devam etmektedir. Politik iktisat, iktisâdî kalkınma, İslâm ekonomisi ve İslâmî finans üzerine çalışmalar yürütmektedir.

Ömer Torlak: Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

1961 İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesinden 1982 yılında mezun oldu. Pazarlama Bilim Dalında 1991 yılında doktora derecesini İstanbul Üniversitesi'nden aldı. 1986-1996 yılları arasında özel sektörde çalıştı. Kırıkkale ve Eskişehir Osmangazi üniversitelerinde görev yaptı. 2002 yılında doçent, 2007 yılında profesör oldu. 2012-2015 döneminde Karatay Üniversitesi Rektörlüğü, 2015-2019 yılları arasında Rekabet Kurumu başkanlığı görevinde bulundu. 2016-2018 yılları arasında TÜBİTAK Bilim Kurulu üyeliği yaptı. Pazarlama ahlakı, pazarlama tarihi, pazarlama stratejileri ve girişimcilik alanlarında çalışmalara devam ediyor.